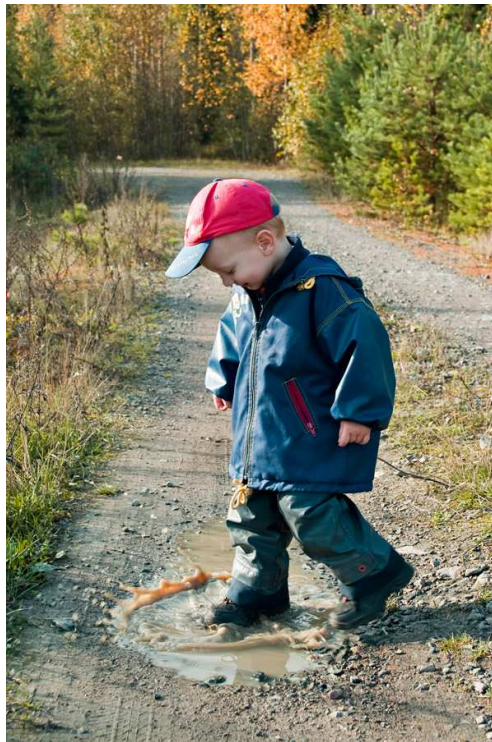

KEHITTYVÄT LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT – työmenetelmiä, malleja ja rakenteita

VÄLIRAPORTTI 1.11.2011.–31.4.2012

Eila Pelli, projektipäällikkö
ja
Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa hanke-
henkilöstö

Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa
1.11.2010 – 31.10.2012

(STM päätös 26.3.2009 DN:o STM/4970/2009; hankkeen tunnistenumero 002/HTO/KH/2010)

Hanke toteutetaan Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Keski-Suomen maakunnissa, Hankealueella on 61 kuntaa ja 3 sairaanhoitopiiriä (liite 1).

Hankkeen kustannusarvio on 2 266 667 €, josta valtionosuus 1,7 m€ (75 %) ja kuntien/kuntayhtymien rahoitusosuus 566 667€ (25 %).

Projektilla on ohjausryhmä, maakunnalliset johtoryhmät ja hankekohtaiset ohjausryhmät.

Lisäksi alueen Kastehankejohtajat kokoontuvat ohjelmapäällikön kutsusta ja LapsiKasteiden projektipäälliköt Terveyden ja Hyvinvoinnin edistämislaitoksen kutsusta.

Kansallisesta Sosiaali- ja Terveysalan Kehittämishankkeista löydät lisätietoja:

http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1063225

http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/kaste

http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1578410#fi

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/ohjelmat/kaste

Projektista löydät lisätietoja:

<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=20643>

Hankkeista löydät lisätietoja:

Pohjois-Karjala

<http://www.jns.fi/Resource.phx/sivut/sivutsosterveys/hankkeet/lastenkaste2.htx>

<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=32015>

Pohjois-Savo

www.pslastensuojelu.fi

Keski-Suomi

<http://www.positiivisetpolut.fi/>

<http://www.jyvaskyla.fi/sote/hallinto/kaste>

Etelä-Savo

<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=22832>

Projektin valvojana toimii kehittämispäällikkö Riitta Viitala (riitta.viitala@stm.fi) Sosiaali- ja terveysministeriö ja tarkastajana ylitarkastaja Marja-Leena Kuusisto (marja-leena.kuusisto@avi.fi) Lounais-Suomen Aluehallintovirasto.

Raportointikaudet: Keski-Suomi 1.11.2011.–31.4..2012 (projektihallinnoija) ja Pohjois-Karjala, Etelä-Savo ja Pohjois-Savo 1.10.2011.–30.3.2012

Menetelmiä, malleja ja rakenteita	4
Ehkäisevän työn kehittäminen peruspalveluissa.....	5
Varhainen tukeminen ja rakentuvat perhekeskukset.....	6
Etelä- Savo	6
Keski-Suomi.....	6
Pohjois-Savo.....	8
Matalan kynnyksen tukimuodot.....	10
Henkilöstön osaamisen vahvistaminen	11
Neuvolan asiakasraati.....	12
Vertaisryhmätoiminta	12
Verkostoyhteistyö	14
Monialainen Vatupassi – työryhmä	15
Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyyn koulutus- ja toimintamalli.....	16
Nuorten yhteisöllinen tukeminen.....	19
Lasten – ja nuorten mielenterveyspalvelut ja lastensuojelun avohuollon kehittäminen...	20
Kolikko – verkostoseminaari	21
Avekki – kohti turvallista nuorisokotia	21
Huolen puheeksi ottaminen	22
Kiintymyssuhteen hoitoon tähtäävän työskentelymallin jalkauttaminen	23
Matalan kynnyksen palvelupiste	24
Monimuotoinen perheterapiakoulutus (MDFT) ja – työryhmä	25
Maakunnan koulukuraattorien ja – sosiaalityöntekijöiden työkokous	26
Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen	26
Perhehoidon tukipilarit ja tukipaletti	26
Perhehoidon mentorointi.....	27
Perhehoidon alkuvaiheen Intensiivinen tuki.....	28
Ohjattu ryhmätyönohjaus	28
Sijoitettujen lasten vanhempien Voikukkia- vertaistukiryhmä.....	28
Sijoitettujen lasten vuorovaikutusleikkiryhmä/Theraplay	28
Sijaisvanhempien itseohjautuva vertaistukiryhmä/ Keski-Suomen maakunnallinen pienryhmäverkosto	29
Lastensuojelun perhehoidon mentorointi	31
Seudulliset vertaistapaamiset	31
Vertais- ja työnohjausryhmät	31
Perhehoidon Pysyvyys – kehittäjäryhmä	32
Perhehoidon Pysyvyys – konsultaatiot	32
Perhehoidon toimintaohjesuositus	32
Sijoita kotiin – valintatyökalu	32
Kohti Etelä-Savon lastensuojelun erityisyksikköä.....	33
Opinnäytetyöt.....	34
Projektin, hankkeiden ja hallinnon tietoja sekä arviointia.....	35
Viestintä.....	36
Näkymiä tulevaan.....	37
Kunnat ja kuntayhtymät (LIITE 24)	39
Ohjausryhmä (LIITE 25).....	40
Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen maakunnallisten johtoryhmien jäsenet (LIITE 26)	41

Menetelmiä, malleja ja rakenteita

Väliraportin alaotsake sai pontta kahdesta viime marraskuun jälkeen tapahtuneesta arvioinnista. Itä- ja Keski-Suomen hankeväki kokoontui Siilinjärvelle 30.11.–1.12.2011. Tuon kohtaamisen tavoitteena oli syventää edellistä arviointia, joka toteutettiin alkusyksystä 2011 (viite: edellisen väliraportin johdanto). KT Liisa Heinämäen johdolla työstettiin seuraava itsearviointi, jonka perusviesti oli, että tavoitetasoja tulee nostaa hanketyön edetessä: menetelmistä malleihin ja malleista rakenteisiin (LIITE 1).

liite1.pptx

STM:n toimeksiannosta Salla Korhosen toteuttamassa Kastehelmien (LIITE 2: tiivistelmä Itä- ja Keski-Suomen osalta) koonnissa koostaminen tapahtui myös Kaste – ohjelman yleisten tavoitteiden suunnassa: menetelmät, mallit ja rakenteet.

liite2.pdf

Lisäksi Korhosen raportti ristiintaulukoi yleiset tavoitteet viisiportaiseen tukeen: universaali (promotiivinen), ennaltaehkäisevä (preventiivinen), erityinen (kohdentuva), intensiivinen (rajattu aika) ja konsultatiivinen (tapaus- tai asiakohtainen). Mikäli ristiintaulukointi olisi mahdollista tehdä kolmedimensionaalisenä, olisi kolmas ulottuvuus taulukoinnissa: osallisuus, osaaminen ja rakenteet. Tässä raportissa hanketoiminta kytketään Korhosen raportin luokitteluun hanketyöntekijöiden itsearviointina. Osoittautui, että kehittämistyön luokittelu ei ole yksiselitteistä. Ilmiön luokitteluun dikotomisesta luokitteluun sijasta, käytettiin järjestysnumerointia, jolla pyrittiin osoittamaan ne kategoriat, joihin kehitetty asia on luokiteltavissa. Osaa kehittämishankkeista pyrittiin arvioimaan myös hanketyön vaiheen mukaan: kehitteillä, juurrutettavissa tai vakiinnutettavissa.

Näiden Kastehankkeen perustehtävään palauttavien koontien lähtökohdista on hyvä suunnata tämän rahoitusjakson viimeiseen kauteen ja edelleen juurruttamishankkeeseen (rahoituspäätös 5.2.2012), jotta päästäisiin Kaste1-ohjelman ydintavoitteeseen: Lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden rakenteellinen kokonaisuudistus.

Laatiessani tämän väliraportin runkoa, oli ilo havaita työskentelyn eteneminen. Tulokset alkavat kirkastua rakenteellisina ja alueellisina kokonaisuuksina. ylimaakunnallisuus alkaa olla toiminnallista ja puolet tutkimusraporteista on julkaistu. Myös muita kehittämistyötä tukevia julkaisuja on suunnitteilla.

Osahankkeista Etelä-Savossa sairaanhoitopiirin hallinnoima osahanke on päätynyt 31.12.2011. Kiitokset Anne Ingberg-Räihä ja Laura Jämsä, joiden osa-hankkeen loppuraportti on tämän väliraportin liitteenä ja sähköisesti (LIITE 23) ,
(<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=22832>)

liite23.doc

Katriina Silvasti ja Tiina Mikkilä ovat päättäneet työnsä asiantuntijoina LapsiKuopio – osahankkeessa. ja projektisihteeri Jari Ikäheimo siirtyi taloussuunnittelijaksi Jyväskylän kaupungille.

Haluamme kiittää omistautuvasta tuesta hankkeemme valvojaa, ”perhekeskusneuvos” Riitta Viitalalle hänen siirtyessään ”emeritus perhekeskusneuvokseksi”.

Hanketyön päättäneitä on muistettu hankehallinnoijan toimesta Jyväskylän Valon kaupunki ja Aallon kaupunki – lahjoin.

Ehkäisevän työn kehittäminen peruspalveluissa

Perhepalvelujen kehittämisen tavoitteena on lapsen ja nuoren hyvinvointi, joka nivoutuu koko perheen hyvinvointiin, vanhempien parisuhteen toimivuuteen ja vastuulliseen vanhemmuuteen. Hyvinvointia edistetään parhaiten toimimalla yhdessä perheiden kanssa. Lapsiperheiden palveluja kehitetään siten, että palvelujärjestelmä vastaa paremmin lasten ja perheiden tarpeisiin. Hankkeessa kehitetään lasten ja perheiden palveluja ja perustyötä edistämällä vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä sekä luomalla yhteistyö- ja kumppanuuskulttuuria ja tukemalla vanhemmuutta. Kumppanuusverkostojen avulla luodaan pysyvät yhteistyö- ja kehittämisraenteet jatkuvan ja suunnitelmallisen kehittämistyön tueksi sekä asiakkaiden osallisuuden lisäämiseksi.

Perhekeskus liittyy perhepalveluiden kokonaisuudistukseen ja on kunnissa hyvin eri vaiheissa. Perhekeskuksen kytkeminen Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (LsL 12§) ja kunnan hyvinvointikertomukseen (ThL 12§), nuorisopoliittiseen suunnitelmaan sekä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan (KESU) sitovat toiminta-ajatuksen kunnan hyvinvointistrategioihin ja edellyttää poliittista päätöstä. Perhekeskustoiminnan eteenpäin vieminen edellyttää kytkentää strategiseen suunnitteluun kunnissa, yhteistoiminta-alueilla ja maakunnissa.

Perhekeskus palvelurakenteissa hakee vielä muotoaan. Kunnissa käydään parhaillaan neuvotteluja palvelurakenteiden muutostarpeista ja kuntaliitoksista. Perhekeskuksen kytkeminen tähän kokonaisuudistukseen ei ole yksinkertaista ja vaatii hanketyöltä ymmärrystä muutoksiin vaadittavasta ajasta. Olemme voineet asettaa tavoitteeksi ”muutoksen käynnistäminen”, joka onnistuessaan antaa kuntatoimijoille valmiuksia jatkaa työtä hankkeen päättymisen jälkeen. Oman haasteensa asettaa myös se, että palvelujen keskittämiprosesseissa varhaisen tuen ja ennalta ehkäisevien toimintamuotojen saatavuus lähipalveluna edellyttävät suunnitelmallisuutta ja uudenlaista tapaa ottaa järjestöt ja seurakunnat mukaan yhteiseen työhön. Käytännön muutos vie aikaa, lakisääteisten peruspalvelujen järjestäminen on etusijalla ja yhteistyö kolmannen sektorin, seurakunnan ja yksityisten toimijoiden kanssa hakee vielä paikkaansa yhteistyökäytäntönä.

Perhekeskustoiminnan eteenpäin vieminen edellyttää kytkentää strategiseen suunnitteluun kunnissa, yhteistoiminta-alueilla ja maakunnissa. Keskeisiä suunnitelmia ovat: hyvinvointisuunnitelma, nuorisopoliittinen suunnitelma, hyvinvointikertomus ja kesu.

Seuraavassa koottuna elementtejä, joista perhekeskukset muodostuvat alueellisista tarpeista nousevina kokonaisuuksina, jossa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta täydentävät vahvemmin sivistyspalvelut.

Kumppanuudet

Julkisen sektorin sisällä

Järjestöt

Seurakunta

Yksityiset palvelujen tuottajat

Perhekeskus

Lähipalvelu: neuvola, varhaiskasvatus ja sosiaalityö
(nuoriso-, liikunta, kulttuuri- ja opetus)

Yleinen tuki ja ohjaus tehostettuun ja erityiseen tukeen

Varhainen tukeminen ja rakentuvat perhekeskukset

Etelä- Savo

Perhepalveluverkostoja ja perhekeskusmaista työtapa on edistetty Etelä-Savossa **monitoimijaisen lapsiperheteimien** avulla. Hankkeen aikana maakunnan kuntiin on syntynyt monialaisia lasten ja perheiden kanssa toimijoiden yhteistyöverkostoja. Verkostot kokoontuvat muutamana kerran vuodessa suunnittelemaan toimintaa, joka kohdennetaan edistämään perheiden, lasten ja nuorten hyvinvointia. Tavoitteena on resurssien lisääminen varhaiseen tukeen ja vanhemmuuden tukemiseen monialaisen yhteistyön avulla, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien toteutuksen ja seurannan varmistaminen sekä toimijoiden että perheiden aktiivointi ajoissa puuttumiseen ja omista asioista huolehtimiseen. Hanketyön tehtävä on vahvistaa ja juurruttaa lapsiperheteimit osaksi kuntien perustoimintaa.

JJR – kuntien (Juva, Joroinen, Rantasalmi) lapsiperheteimeille on laadittu vuosisuunnitelmat jonka mukaan kuntakohtaiset tiimit tapaavat kolme kertaa vuodessa sekä ylikunnalliset kerran vuodessa. JJR - kunnilla on yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ja varhaisen tuen käsikirja, tiimit seuraavat niissä mainittujen toimenpiteiden toteutumista ja osallistuvat toimenpiteisiin. Rantasalmella toimii nuorten hyvinvointityöryhmä Varikko.

Pieksämäen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutumista seuraa Pieksämäki-työryhmä, joka myös päivittää sitä. Pieksämäki työryhmä nimesi varhaisen puuttumisen työryhmän kokoamaan varhaisen tuen ja puuttumisen toimintaohjetta, joka valmistui helmikuussa 2012.

Mäntyharjulla Latu-työryhmä (Lasten ja nuorten tuki) kokoaa alueen kunnan ja järjestöjen sekä seurakunnan lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimijat säännöllisiin yhteisiin tapaamisiin ja sekä seuraa, että toteuttaa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

Mikkelissä Varpu-työryhmä kehittää varhaiskasvatuksen ja muiden lapsiperhepalveluiden välistä yhteistyötä ja toimintoja. Päivähoidon henkilöstölle on suunniteltu ja järjestetty yhteistyössä hankkeen ja kaupungin kanssa neljä tapaamista sisältävä koulutusarja, jossa painopisteinä ovat yhteistyö muiden toimialojen kanssa, ennaltaehkäisevä lastensuojelu ja varhainen puuttuminen sekä vanhemmuuden tukeminen. Hanketyöntekijä on mukana myös vauva-perhetyötä ja varhaista vuorovaikutusta kehittävässä työryhmässä sekä oppilashuolenpidon kehittämisryhmässä.

Kangasniemellä lasten ja nuorten palveluiden kehittämisestä ja hyvinvointisuunnitelman seurannasta sekä toteuttamisesta omalta osaltaan vastaa Perhe Ykkönen – työryhmä.

Keski-Suomi

Perhekeskusteemaa on lähestytty siitä näkökulmasta, mitä uutta perhekeskusajattelu tuo asiakastasolla tapahtuvaan yhteistyöhön. Asiakasyhteistyötä on tehty pitkään ja se on luonteva osa työtä. Perhekeskusajattelu yhteistyökäytäntönä on paikoin herättänyt kysymystä siitä, mitä ”uutta” yhteistyötä ajattelussa haetaan – mikä muuttuu?

Keski-Suomessa rakentuvia perhekeskuksia voidaan pääsääntöisesti määritellä käsitteellä verkostomainen perhekeskus, jossa perhekeskus on toiminta-ajatus konkreettisesta yhteistyöstä kunnan, seurakunnan, järjestöjen ja yksityisten toimijoiden välillä.

Perhekeskusmaisesta toiminnan kehittämisestä on jo kokemuksia ja uusia toimintamuotoja kehitetään edelleen Jyväskylässä/JYTE – alueella. Hanketyöntekijät ovat olleet mukana neu-

volan ja varhaisen tuen kehittämistyöryhmässä, jossa ollaan kehittämässä perhekeskusmaista toimintamallia Jyväskylässä/JYTE – alueella. Kevään 2012 aikana ovat koottu alueelliset tiimit (Keltinmäki ja Tikkakoski), joihin on kutsuttu mukaan alueella toimivat perhepalveluiden toimijat sekä järjestöjen ja seurakunnan edustajat. Ensimmäisten kokoontumisten jälkeen voitiin havaita, että aluetiimeihin saatiin kattava edustus alueen eri toimijoista. Aluetiimien toimijoita tullaan vielä täydentämään mm. asukasyhdistysten edustuksilla. Perheiden kanssa toimivien yhteen kokoaminen nähtiin tärkeänä ja erityisesti tietoisuus muista toimijoista nähtiin uudenaikaisena mahdollisuutena kehittää lapsiperheiden alueellisia palveluja.

Keuruulla hanketyöntekijät ovat olleet mukana lastensuojelun ja perhetyön kehittämisprosessissa, jossa on viety eteenpäin perhetyön laatukäsikirjaa yhteistoiminnallisesti. Perhekeskusmaiseen työtapaan liittyen perhetyön moniammatillisen tukiryhmän tehtävä määritellään kevään 2012 aikana uudelleen. Tavoitteena on, että tämä moniammatillinen työryhmä toimii jatkossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (Lasten ja nuorten Keuruu) koordinoijana ja ”työrunkasena”.

Perusturvaliikelaitos Saarikassa perhekeskusverkostoa on käynnistetty jo edellisen hankkeen aikana (alle kouluikäisten lasten perhepalvelujen kehittäminen ns. Kalle – työryhmä). Kaste 2- hankkeen aikana viiden kunnan yhteistoiminta-alueen käynnistämistyö vuoden 2009 alusta on ollut keskiössä ja palveluiden kehittämistyössä ei ole pelkästään olleet perhepalvelut vaan kaikki peruspalvelut. Perhekeskus ei siten ole noussut esille omana erityisenä kehittämistyön kohteena vaan toimintojen kehittämistä on tehty organisaatiomuutokseen liittyvänä. Ensisijaista on ollut peruspalveluiden toimintamallien uudelleen organisointi ja niiden yhtenäistäminen viiden kunnan alueella.

Äänekoskella perhekeskustyyppistä toimintaa on kehitetty kevään 2012 aikana. Perhekeskus – hanketta on suunniteltu jo pitkään, mutta toiminnan käynnistyminen on ollut sidoksissa tilan saamiseen. Äänekosken ”mallissa” ollaan kehittämässä monimuotoista päivähoitopalvelua ja lastensuojelun avohuoltoa sekä nuorten tukikotipalvelua uudenaikaisena yhteistoimintana. Perhekeskuksessa kehitetään monipuolista perheisiin suuntautuvaa työtä (varhaisen tuen osalta päivähoitopalveluina ja lastensuojelun perhetyötä), kehitetään sijaisperheiden ja tukiperheiden tukipalveluita. Lisäksi perhekeskukseen liitetään tapaamispaikka toimintaa. Hanketyöntekijät ovat mukana työstämässä perhekeskusprosessia eteenpäin. Perhekeskukselle on osoitettu tila, tähän odotetaan kaupunginhallituksen ratkaisua kesäkuussa 2012.

Jämsässä perhekeskustoimintaan on ollut selkeät suunnitelmat edellisen hankkeen aikana. Kehittämistyö ei ole toteutunut toivottuun suuntaan ja suunnitelma omasta perhekeskusrakennuksesta ei ole edennyt. Hanketyö ei ole onnistunut tukemaan paikallisia toimijoita eikä viemään eteenpäin perhekeskustoimintaa.

Kehittämistyön kohde: Perhekeskus	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus	2	1			
toimintamalli		x			
menetelmä					

Lisätietoja: Hannele.Vesterlin@mikkeli.fi

Lisätietoja: Marianne.kuorelahti@jkl.fi; Merja.Pihlajasaari@jkl.fi

Pohjois-Savo

Kuopio

Kuopion kaupungin Kasvun ja oppimisen tuen avainprosessin hallinnoima LapsiKuopio II -hankkeen pääpaino on ollut vanhempien osallisuuden ja henkilöstön osaamisen vahvistamisessa sekä moniammatillisen yhteistyön toteutumisessa. Hankkeessa on keskitytty siihen, että lastenneuvoloissa ja varhaiskasvatuspalveluissa toimitaan varhaisen tuen uusien ja entisiä täydentävien työ- ja toimintatapojen mukaisesti. Tavoitteena on ollut vakiinnuttaa varhainen tuki osaksi moniammatillisen ja alueellisen yhteistyön toimintakäytäntöjä.

Kaikki lastenneuvoloiden terveydenhoitajat ja osa neuvolalääkäreistä sekä varhaiskasvatuspalvelujen henkilöstö on koulutettu uusien työmenetelmien käyttöön. Näin varhaisen tuen rakenteet ja työ- ja toimintakäytännöt ovat vakiintuneet osaksi arjen työtä.

Tarkoituksena on, että hankkeen jälkeen varhaisen tuen työ- ja toimintatapoja lastenneuvoloissa ja varhaiskasvatuspalveluissa sekä moniammatillisessa ja alueellisessa yhteistyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Arviointi on toteutettu hankesuunnitelman mukaan käyttäen ulkopuolisia arvioitsijoita.

Lastenneuvoloissa toteutetusta arvioinnista on vastannut Itä-Suomen yliopiston preventiivisen hoitotieteen professori Anna-Maija Pietilä arvioiden seuraavia varhaisen tuen rakenteita sekä osana arjen työtä toteutuvia työ- ja toimintakäytäntöjä. 1. uudenlainen terveydenhoitajien ja neuvolalääkäreiden käytössä oleva sähköinen tietokanta 2. koteihin jaettava lapsen suotuisaa kehitystä tukeva ohjausmateriaali; ns. syvennetty sähköinen tietokanta 3. puhelin-konsultaatiopalvelu 4. Vauvasta taaperoksi – opas. Arviointituloksia on esitelty henkilöstölle ja esimiehille.

Varhaiskasvatuspalveluissa toteutetuista arvioinneista on vastannut Ediva Oy:n kehitysjohtaja Kirsi Alila arvioiden seuraavia varhaisen tuen rakenteita sekä osana arjen työtä toteutuvia työ- ja toimintakäytäntöjä. 1. päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat (vasu) ja lapsiryhmien vasujen mukainen varhaisen tuen toiminta, 2. keltojen vuosikello -rakenne 3. Varhaisen tuen käsikirja. Arviointituloksia on esitelty henkilöstölle ja esimiehille. Esittelyjen yhteydessä on sovittu hankkeen jälkeisistä jatkotoimenpiteistä.

Moniammatillisen ja alueellisen yhteistyön arvioinnin kohteena ovat olleet 1. neuvolan ja päivähoiton alueellinen yhteistyörakenne 2. puhelinkonsultaatio -palvelu 3. pienen lapsen sensorinen kehitys ja kommunikaatio sekä kielen kehitys – koulutuskokonaisuus. Pienet lapset liikkeelle – toimintamallin arviointiin on tuotettu 4-osainen arviointikokonaisuus. Arviointitulokset on esitelty henkilöstölle ja esimiehille. Esittelyjen yhteydessä on sovittu hankkeen jälkeisistä jatkotoimenpiteistä.

Kehittämistyön kohde: Perhekeskus	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus	1	2			3
toimintamalli					
menetelmä					

LIITE 3

Lisätietoja: jaana.lappalainen@kuopio.fi

C:\Documents and Settings\kuorelma\Ty

LapsiKuopio II ja Tutki ja Turvaa II (Kys:n pikkulapsipsykiatria) hankkeiden yhteistyön tavoitteena oli kehittää materiaalia ja toimintatapoja vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen tukemiseksi ja ohjaamiseksi lastenneuvoloiden terveystarkastuksissa. Materiaaliin toivottiin liitettävän vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen ongelmien tunnistamiskeinoja, ongelmiin varhain puuttumiseksi ja hoitoon ohjaamiseksi. Materiaali tullaan liittämään osaksi Kuopion lastenneuvoloiden käytössä olevaa ns. syvennettyä sähköistä tietokantaa. Valmistunutta materiaalia lapsen ja vanhemman toimivasta vuorovaikutuksesta ja turvallisesta kiintymyssuhteesta on esitelty Kys:n alueellisessa koulutustilaisuudessa 30.3.2012 ”Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen tukeminen ja lasten mielenterveyspalvelujen hoidonporrastus Kuopiossa.” Materiaalin valmistaminen jatkuu edelleen kevään 2012 aikana ja Kuopion alueen terveydenhoitajat koulutetaan materiaalin käyttöön elokuussa 2012.

LIITE 4

C:\Documents and Settings\pellie\Omat

Kehittämistyön kohde: Perhekeskus (Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvoloissa)	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli	1	2			
menetelmä					

Lisätietoja: minna.tenhunen-kejonen@kuh.fi

Pohjois-Savon kolmen maakunnallisen (LapsiKuopio, Tutki- ja turvaa sekä Katse Lapseen) hankkeen yhteistyönä on toteutettu Itä-Suomen yliopiston Yhteiskuntatieteiden laitoksen opiskelijan Pauliina Miittisen gradu-työn kyselylomake koskien asiakkaan osallisuutta verkosto- ja asiakastapaamisissa. Kolmen hankkeen projektikoordinaattorit ovat osallistuneet aineiston keruuseen, jakaen verkostokokouksissa täytettävien kyselylomakkeita ja palautuskuoria. Miittisen gradu valmistuu kevään 2012 aikana.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan Terttu –osahankkeen tavoitteena on lasten ja nuorten terapiapalvelujen kehittäminen yhtenäiseksi, eheäksi kokonaisuudeksi, jossa lapset ja nuoret saavat tarvelähtöisesti ja oikea-aikaisesti asiantuntevaa ja palveluneuvontaa. Pohjois-Karjalassa perhekeskus käsitetään verkostomaisena toimintatapana, jota pyritään vahvistamaan terapiapalvelujärjestelmässä. Kolmannen raportointikauden aikana **perheet ovat osallistuneet palvelurakenteiden kehittämiseen haastattelujen ja työpajojen kautta**. Terttu-hankkeen toimesta haastateltiin kahdeksaa perhettä ja keskeiset tulokset on koottu [yhteenvetoon](#).

(LIITE 5)

liite5.pdf

Perheille suunnattuja työpajoja on raportointikauden aikana, ollut kaksi. Raportointikauden kuluessa valmistui myös [opinnäytetyö](http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201202242482) (<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201202242482>) perheille suunnattujen kyselyiden toimintaterapia-osiosta. Kaikki hankkeen alkukartoitusten, työpajojen ja kokousten materiaali on koottu yhteen ([Toimijat LIITE 6](#),

liite6.doc

Perheet, LIITE 7) ja näiden yhteenvetojen perusteella hankkeen johtoryhmä on alkanut suunnitella uudenlaista mallia terapiapalveluiden järjestämiseksi. Tämän mallin työstämistä jatketaan kevään 2012 aikana johtoryhmässä ja monialaisissa työpajoissa.

liite7.doc

Hanke on ollut mukana selvittämässä palvelusetelin käyttömahdollisuuksia lapsiperhepalveluissa. Osana selvitystyötä on tutustuttu Vastaamo.fi ja Väestöliiton perheaikaa.fi palveluihin.

Hankkeessa käytyjen keskustelujen perusteella palvelujärjestelmässä toimivat alkoivat työstää ajantasaisia esitteitä omaan toimialaansa liittyen. (LIITE 8, LIITE 9, LIITE 10, LIITE 11).

liite8.doc

liite9.doc

liite10.doc

liite11.doc

Esitteet koettiin tärkeäksi sekä asiakkaiden että toisten toimijoiden kannalta. Esitteitä tekivät neuvola, perheneuvolan puhe-, toiminta- ja fysioterapia sekä psykologin palveluista.

Kehittämistyön kohde: Uudistettu terapiapalvelujärjestelmä	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus	x				
toimintamalli					
menetelmä					

(LIITE 12: Palaverit, kokoukset, koulutukset ja hanke-esittelyt)
yhteyshenkilöt:

mia.ylhainen@jns.fi

mervi.tahvanainen@jns.fi

liite12.doc

Matalan kynnyksen tukimuodot

Terttu –hankkeessa on kehitetty uudenlaista tukimuotoa erityisesti niille lapsiperheille, joissa on monenlaista tukea tarvitseva lapsi. Toimintamallia kokeillaan ja arvioidaan 1.2.–30.9.2012.

Toimintamallissa keskeistä on matalan kynnyksen tuen tarjoaminen perheille varhaisessa vaiheessa ja erityisesti silloin, kun perheessä on monenlaista tukea tarvitseva lapsi. Lisäksi ajatuksena on peruspalvelujen ja kolmannen sektorin työntekijöiden osaamisen vahvistaminen. Tavoitteena on tarjota palvelua silloin, kun huolet ovat vielä pieniä ja auttamismahdollisuuksia on paljon.

Perhesosiaalityöntekijä tarjoaa perheille tukea vanhemmuuteen, palveluohjausta, tukitoimien arviointia ja kartoitusta, tukea kriisitilanteissa sekä tukee viranomaisyhteistyötä.

Perheet voivat olla yhteydessä perhesosiaalityöntekijään joko suoraan itse tai viranomaisen / lapsen tai perheen asioissa työskentelevän työntekijän kautta.

Perhesosiaalityöntekijä tarjoaa peruspalvelujen työntekijöille konsultaatiota ja toimii työparina. työparitoiminta, mm. terapeutit, päivähoiton perhetyö, neuvola, koulun henkilöstö sekä osallistuu verkostotyöhön kehittämisenäkökulmasta,

Hanke on tehnyt yhteistyötä Perheentalo Joensuu – hankkeen kanssa. Perheentalo on yksi mahdollisuus kehittää uusia yhteistyön käytäntöjä kunnan ja kolmannen sektorin välille.

Hankkeessa perheentaloon suunnitellut toiminnot lisäävät omalta osaltaan perheiden mahdollisuuksia vaikuttaa ja osallistua oman hyvinvointinsa kehittämiseen.

Kehittämistyön kohde: Perhesosi-aalityöntekijä	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		x			x
menetelmä					

yhteyshenkilö

lauri.saarelainen@jns.fi

(LIITE 13: kokoukset, koulutukset)

liite13.xlsx

Henkilöstön osaamisen vahvistaminen

Osana hankkeen toimintasuunnitelmaa tehtiin Huoli puheeksi – koulutusten tarpeen kartoitus Pohjois-Karjalan maakunnan alueella. Kartoitus toteutettiin maakunnallisesti, koska sairaanhoitopiiri on osallisena Terttu-hankkeessa. Kartoituksen pohjalta päätettiin järjestää kevään 2012 aikana neljä maakunnallista Huoli puheeksi – koulutusta.

Kevään 2012 aikana Huoli puheeksi – koulutuksien osana kokeillaan väkivallan puheeksioton koulutusosiota. Osana väkivaltateemaa hanke on osallistunut sosiaalitoimessa tehdyn kriisiesitteen (LIITE 8) levitykseen.

Koulutusten jatkuvuuden turvaamisesta Joensuun kaupungissa on käyty keskusteluja eri hallintokuntien edustajien kanssa. Keskustelut jatkuvat edelleen ja tavoitteena on, että saataisiin luotua malli koulutusten jatkuvuudelle.

Joensuussa käytössä oleva neuvolan ja päivähoidon välinen yhteistyölomake on levitetty Polvijärvelle ja otettu siellä käyttöön.

Henkilöstön osaamista on vahvistettu myös hankkeen työpajojen, -kokousten ja muiden keskustelujen kautta.

Kehittämistyön kohde: Huoli puheeksi - koulutusmalli	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli	x				
menetelmä					

Lisätietoja: mia.vlhainen@jns.fi

Neuvolan asiakasraati

Äitiys- ja lastenneuvolapalveluita käyttävät asiakkaat muodostavat neuvolan asiakasraadin, jonka tavoitteina ovat asiakkaan kuuleminen, osallisuuden lisääminen sekä päätöksentekoon vaikuttaminen. Asiakasraati on käynnistynyt 2010 ja vuodessa on keskimäärin 11 kokoontumista. Tapaamisten sisällöt ovat muodostuneet asiakkaiden esittämien tarpeiden mukaan. Asiakasraadin suunnittelusta vastaa kehittäjäterveydenhoitaja. Raatitapaamisista laaditaan muistiot, jotka toimitetaan äitiys- ja lastenneuvolan terveydenhoitajille, esimiehille, palveluyksikön johtajalle ja vastuualuejohtajalle. Muistiot on käsitelty terveydenhoitajien aluetapaamisissa. Tarvittaessa asiat käsitellään johtoryhmässä tai perusturvalautakunnassa. Asiakasraadin ehdotusten perusteella on laadittu vuosittain toiminnan kehittämissuunnitelma. Yhteistapaamisia päivähoiton asiakasraadin kanssa on 1-2 kertaa vuodessa. Tapaamisten aiheet kerätään raadeilta etukäteen tavoitteena sekä äitiys- ja lastenneuvolan että päivähoiton asiakkaiden tasapuolinen huomioiminen.

Asiakasraadin esille tuomien ehdotusten vaikuttaminen neuvolatoiminnan kehittämiseen on alkanut vähitellen tuottaa tulosta. Yhtenä esimerkkinä tästä ovat Jyväskylän kaupungin neuvoloiden nettisivustoihin liittyneiden kehittämisideoiden huomioiminen. Asiakkaiden esille nostamat teemat, ideat, haasteet ja ehdotukset kehittämisnäkökulmasta päätöksen tekoon vaikuttavina ovat edenneet kuitenkin varsin hitaasti. Yhdeksi haasteeksi on osoittautunut se, että asiakkaiden aito huomioon ottaminen kehittämisessä ja päätöksentekoon vaikuttamisessa ei ole helppoa. Asiakkaiden/kuntalaisten osallisuus raatitoiminnan kautta on kuitenkin laajentunut vähitellen, mutta tämä vaatii vielä asenteiden muutosta päätöksenteossa. Asiakasraadin osallistujilla on myös tämä kokemus, joka vaikuttaa merkittävästi heidän motivaatioonsa ja sitoutumiseensa asiakasraatitoimintaan. Asiakasraadin toiminnan turvaaminen hankkeen päättyessä vaatii jatkossa vastuuhenkilön nimeämisen ja selkeän viestintäsuunnitelman, näkyvyyden ja vaikuttamismahdollisuudet kuntalaisille kaupungin nettisivustojen avulla sekä virallisen aseman kaupungin strategiassa. Raadin aseman vakiinnuttamisesta on alustava keskustelu käynnissä.

Kehittämistyön kohde: Neuvolan asiakasraati	universaali (kaikille tar koitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli	1	2			
menetelmä					

Lisätietoja: Merja.Pihlajasaari@jkl.fi

Vertaisryhmätoiminta

Ohjattu vertaisryhmätoiminta vanhemmuuden tukemiseksi

Vanhempien jaksamista ja vanhemmuutta on Etelä-Savon osahankkeessa tuettu kokeilemalla ja levittämällä kuntiin ohjattua vertaisryhmätoimintaa perheille. Ohjatun vertaisryhmän järjestää ja ohjaa monialainen tiimi, mutta niiden vaikuttavuus syntyy ennen kaikkea ryhmän tarjoamasta vertaistuesta. Tämän hankejakson aikana Mikkelissä oli ryhmä lastensuojelun avoimuuden asiakasperheiden vanhemmille sekä Mäntyharjulla ryhmä nuorille perheille. Ryhmät suunnittelevat ja toteuttavat monialainen tiimi, jossa hanketyöntekijä toimii asiantuntijana ja tukena. Kokeiluryhmistä saatu palaute sekä työntekijöiltä että ryhmään osallistuneilta perheiltä on ollut hyvin positiivista, mutta resursseja toiminnan jatkuvaan ylläpitämiseen on niukasti. Toiminnan juurruttamiseksi hanke järjestää syksyllä 2012 kaikille maakunnan lasten ja

perheiden kanssa toimijoille, jotka ovat kiinnostuneita ryhmien ohjaamisesta, ilmaisen koulutuksen. Siihen osallistuminen edellyttää ainakin yhden ryhmän ohjaamista. Ryhmätoiminta on mallinnettu Innokylään.

Kehittämistyön kohde: Vertaisryhmätoiminta	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli	2				
menetelmä		1			

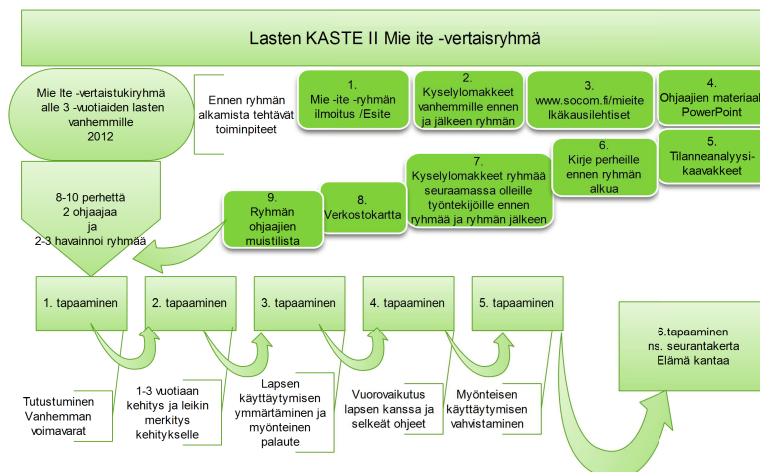
Mie ite – vertaisryhmä Jyväskylässä ja Joensuussa

Jyväskylässä toteutettiin kokeilu vanhempienvertaisryhmän toiminnasta marras-tammikuussa 2011- 2012 ja Joensuussa maaliskokuussa 2012. Ohjaajina toimivat työntekijät päivähoitosta, neuvolasta ja sosiaalitoimesta. Osahankkeiden työntekijät koordinoivat ryhmien toteutusta.

Vertaisryhmän rakenteena on käytetty Lappeenrannassa kehitettyä ns. Mie ite- vanhempien vertaisryhmätoimintaa. Ryhmän teemallisena runkona ovat Perhekoulun käsikirja ja MLL:n ikäkausivihkoset. Vanhempien vertaistukiryhmä on tarkoitettu vanhemmille, jotka haluavat tukea arjen haastaviin kasvatustilanteisiin.

Mie ite –vertaisryhmän prosessi

Lähde: Vormisto, T. 2011. Mie ite –ryhmät Ohjaajan käsikirja. www.socom.fi/mieite.

Prosessin pohjana on Mie ite – ryhmät ohjaajan käsikirja – materiaalit, joita käytettiin molemmilla paikkakunnilla. Materiaali on saatavissa osoitteessa www.socom.fi/mieite. Perheille jaettiin ADHD – liiton Arki toimimaan – vinkkejä lapsen myönteiseen tukemiseen – vihkosta.

Jyväskylässä toteutetun ryhmän palautteessa hyvänä koettiin, että lasten kasvatukseen liittyvistä arjen tilanteista oli mahdollista puhua toisten samanlaisessa tilanteessa olevien kanssa. Ryhmän ohjaajien ammatillista osaamista arvostettiin. Ohjaajien palautteessa nousi esille oivallus siitä, että aina ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta. Tämä antoi vanhemmille mahdollisuuden löytää omat vahvuutensa kasvattajina.

Varhaisen tuen näkökulmasta Mie ite – ryhmän kaltainen toiminta voi olla merkittävä tuki ja ennalta ehkäistä perheen arjen pulmatilanteita. Perheiden omat tuki- ja läheisverkostot voivat olla vähäisiä ja yksin jääminen kasvatuksellisten kysymysten kanssa tulee toistuvasti esille. Kun toiminta perustuu vanhempien kokeman tuen tarpeeseen, ryhmä voi parhaimmillaan vahvistaa vanhemmuutta ja arjen hankaliinkin tilanteisiin löytyy toimintamalleja, jotka tukevat lasten kasvua ja kehitystä. Keskusteluissa käsiteltiin esimerkiksi lapsen tunteiden hallinnan auttamista ja kuritusväkivaltaan liittyvä julkinen keskustelu nostettiin yhden ryhmätapaamisen teemaksi. Vanhempien oli turvallista käsitellä omien tunteiden ääri rajoilla olemista arjessa ja pohtia yhdessä kurittamisen tilalle muita keinoja hallita tilanne. Ryhmässä tuli esille, että perheet tarvitsevat yhteistä keskustelua ja tukea tämäntyyppisissä haastavissa kasvatuksellisissa tilanteissa.

Monialaisen työn näkökulmasta yhteistoiminta varhaiskasvatuksen ja neuvolatoiminnan osalta oli onnistunut. Ohjaajat kokivat saaneensa uusia työvälineitä vertaisryhmän ohjaamisesta omaan työhönsä niin neuvolassa kuin päivähoitossakin. Parhaimmillaan yhteistoiminta voisi toteutua saman alueen toimijoiden kesken, mutta käytännön järjestelyjen osalta tällainen toiminta vaatii vielä joustavampia rakenteita. Edelleen tänä päivänä organisaatioiden jähmeydestä kertovat tilojen käyttöön liittyvät rajoitteet, mutta yhtä lailla työajan käyttöön liittyvät reunaehdot. Tulevaisuuden kehittämisenäköyminä tämäntyyppisessä yhteistoiminnassa voisi toimia perhekeskustyyppinen ajattelu, jossa perheen erilaisiin tuen tarpeisiin voitaisiin vastata joustavasti ja mahdollisimman varhain. Tällöin edellä mainitut käytännön rajoitteet eivät olisi esteenä tilojen ja työntekijöiden käyttämiselle myös varhaisen tuen tarpeisiin.

Vanhemmat tarvitsevat yhä enemmän kasvatuskeskusteluja sekä muiden vanhempien että ammattilaisten kanssa. Vanhemmat itse ovat myös toivoneet tukea ja keinoja lastensa käyttäytymisen ohjaamiseen. Monelle vanhemmalle on haasteellista auttaa lastaan selviytymään erilaisten tunteiden kanssa.

Kehittämistyön kohde: Mie ite -vertaistukiryhmä	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus		x			x
toimintamalli	x	x			x
menetelmä	x				x

Verkostoyhteistyö

Etelä-Savo

Etelä – Savossa toimii useita lapsiin, nuoriin ja perheisiin liittyviä hankkeita sekä Kaste-ohjelman hankkeita, joiden kanssa Lapset ja perheet Kaste-hanke tekee yhteistyötä:

- Kaikilla Etelä-Savon Kaste-hankkeilla on yhteinen esite ja hankkeet tapaavat yhteistyön merkeissä ajoittain. Viimeisin yhteinen tapaaminen pidettiin tammikuussa ja seuraava toukokuussa tänä vuonna. Tapaamisissa jaetaan kokemuksia ja mietitään yhteistyön kohteita.
- Mulla on asiaa – hanke, jonka johtoryhmässä hanketyöntekijä oli, päättyi viime vuoden lopussa ja nyt hanketyöntekijä levittää sen tuloksia (7-13 vuotiaiden hyvinvointikertomus, saman ikäluokan hyvinvoinnin seurantaindikaattorit, opas kokemuksellisen tiedon keruuseen) maakunnassa.
- Muita yhteistyökumppaneita: Lasinen Lapsuus – hanke, Voikukkia-hanke, Kumppanuus-pöytä-hanke

Maakunnassa toimii eri alojen yhteistyöverkostoja, joiden toimintaan hanketyöntekijä osallistuu:

- Maakunnallinen varhaiskasvatuksen kehittämistyöryhmä (ISO:n ylläpitämä)
- Perhetyöntekijöiden maakunnalliset työkokoukset 2 x vuodessa (hanke järjestää yhteistyössä kuntien kanssa)
- Lastenvalvojien maakunnalliset työkokoukset 2xvuodessa (hanke järjestää yhteistyössä kuntien kanssa)
- Savonlinnan seudun väkivaltatyöryhmä
- Sijais- ja tukiperheiden vanhempien vertaisryhmän käynnistäminen Joroisissa yhteistyössä Lapsen Kengät ry:n kanssa.
- Punkaharjun varhaisen tuen ja puuttumisen strategian mallintaminen Innokylään yhteistyössä kunnan toimijoiden kanssa (kesken).
- Opiskelijayhteistyötä Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa (opiskelijoille tiedotettu Kaste-ohjelmasta ja – hankkeista, oltu haastateltavana projekti - ja päättötöitä varten).
- Erilaisia konsultaatioita tarpeen mukaan (esimerkiksi ryhmätoiminnan käynnistäminen Mikael – koulussa Mikkeliässä, nuorten syrjäytymistä ehkäisevän hankkeen suunnittelu Mäntyharjulla.)

hannele.vesterlin@mikkeli.fi

Monialainen Vatupassi – työryhmä

Jyväskylän Perhe – hankkeessa käynnistettiin Varhaisen tuen tiimi (2007) ja maakunnallinen ehkäisevän lastensuojelun työryhmä (2005), molemmat työryhmät ovat jatkaneet toimintaansa Kaste 1 ja Kaste 2 – hankkeiden aikana.

VaTu – tiimi on kerännyt avoimia varhaiskasvatuspalveluja käyttävien perheiden palautetta vuosina 2010 ja 2011 ns. Tarinaviikolla. Käytännössä Tarinaviikko on toteutettu siten, että tietyn ennalta sovitun viikon aikana vanhempia haastatellaan tai heiltä pyydetään kirjallista palautetta. Vanhemmilta saadun palautteen ydinviestinä on ollut se, että avoimilla perhepalveluilla on tärkeä merkitys perheille. Ehkäisevän lastensuojelun työryhmä on järjestänyt vuodesta 2010 alkaen ns. ELS- verstaan, jonka rakenteena on ollut asiantuntijaluennot ja työpa-jatyöskentely. Yhtenä verstaan tavoitteena on ollut lisätä maakunnallista verkostoitumista eri toimijoiden välillä.

VaTu – tiimissä ja ELS – työryhmässä on painotettu varhaista tukea ja ennalta ehkäisevää työtä. Toiminnan ja työn näkyväksi tekeminen sekä verkostoitumien toisten toimijoiden kanssa edistävät tätä ”perustehtävää”. Edellä mainitut työryhmät yhdistettiin syksyllä 2011 ja nimettiin Vatupassi – työryhmäksi. Tarinaviikot toteutetaan jatkossa tiiviissä yhteistyössä Jamk:n kanssa siten, että Tarinaviikot on sisällytetty tietyn opintojakson osaksi. Opintoihin liittyvänä tehtävänä näistä kootaan yhteenveto työryhmän käyttöön ja varhaisen tukipalvelujen kehittämiseen. Verstaspäivän teemoissa voidaan myös hyödyntää Tarinaviikoista saatua tietoa.

Vatupassi on yhteinen ajatusten, ajankohtaisten ilmiöiden ja kokemusten jakamisen paikka kunnan, järjestöjen, seurakunnan ja yksityisten toimijoiden väliseen yhteiseen työhön. Eri toimijat tuovat vähän eri näkökulmasta arvokasta tietoa ja osaamista siitä, miten perheitä voidaan kohdata ja tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vatupassin rooli monitoimijaisena ja yhteisenä foorumina tuo esille kentän toimijoiden kokemuksen siitä, mistä asioista perheiden kanssa toimivien olisi hyvä saada lisää tietoa esim. versta- tai seminaaripäivien sisällöissä.

Ajankohtaisia teemoja Vatupassi – työryhmän toiminnassa ovat mm. miten vapaaehtoisia ja ei-ammattilaisia saataisiin enemmän mukaan esim. verstaapäiville. Mikä rooli Vatupassi –

työryhmällä voisi olla perhekeskusajattelun kehittämisessä Jyväskylässä? Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmissa painotetaan perhekeskusten kehittämistä matalan kynnyksen palvelujen ja vertaistuen vahvistajana.

Vatupassi – työryhmään kuuluvat tällä hetkellä Jyväskylän kaupungin avoimet varhaiskasvatuspalvelut ja neuvolan perhetyö, Lapset ja perheet Kaste-hanke, Jyväskylän seurakunta, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Järvi-Suomen piiri ry, Pelastakaa Lapset ry Keski-Suomen aluetoimisto, Jamk, Merikratos Lastensuojelu Oy, Koulutus Elämään Säätiö ja viimeisimpänä mukaan on tullut SAPERE – lasten ruokakasvatushanke, K-Sshp.

Kehittämistyön kohde: Verkostoyhteistyö	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus	x	x			
toimintamalli	x	x			
menetelmä	x	x			

Lisätietoja: marianne.kuorelahti@jkl.fi

Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus- ja toimintamalli

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa 2008:9 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn suositukset TUNNISTA, TURVAA JA TOIMI ehdotetaan yhdeksi sosiaali- ja terveydenhuollon painopistealueeksi lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivallan ehkäisy, varhainen puuttuminen sekä palvelujen turvaaminen. Myös Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 28.5.2009/380 ja Älä lyö lasta! Kansallinen lapsiin kohdistuvan kuritusväkivallan vähentämisen toimintaohjelma 2010- 2015 tukevat tätä. Väkivallan puheeksiotto koetaan usein suurimaksi haasteeksi vaikka tunnistamisosaamista olisikin.

Kuntien väkivaltatyön yhdyshenkilöiden rooli on koettu Keski-Suomessa jäsentymättömänä ja tuki työlle on ollut usein niukkaa. Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn Koulutus – ja toimintamallin kehittämiseen vaikuttavina taustatekijöinä oli edellisten lisäksi myös se, että sattunaisia väkivallan ehkäisyyn liittyviä koulutuksia oli tarjolla peruspalveluissa toimiville, mutta joihin ei aina tarpeesta huolimatta ollut osallistumismahdollisuutta. Ulkopuolelta ostettu koulutus on usein kallista ja koulutusten rakentumisessa sekä ajoituksessa ei riittävästi huomioida peruspalveluissa toimivien tarpeita. Yhden kerran koulutukset koetaan usein liian tiiviiksi ja toisaalta ne jäävät irralliseksi. Kunnissa on paljon osaamista väkivallan ehkäisyyn liittyvään työhön, lisäksi oman kunnan toimintatavat ja yhteistyökumppanit tunnetaan hyvin. Omien osaajien hyödyntäminen kouluttamisessa on edelleen vähäistä. Kuntien velvoitteet väkivallan ehkäisyyn, tunnistamiseen ja puheeksi ottoon ovat kuitenkin viimeaikoina lisääntyneet.

Kouluttajaverkostoa rakennettaessa pilottialueella Jyväskylä ja Jyväskylän perusterveydenhuollon yhteistoiminta-alue (Muurame, Uurainen, Hankasalmi) tavoitteena on ollut löytää ja hyödyntää kunnan, seurakunnan ja järjestötoimijoiden oma osaaminen. Kouluttajaverkostossa toimiessaan työntekijät ovat voineet osallistua työn sisällölliseen kehittämiseen, saaneet kouluttajakokemusta ja osallistuneet myös itse koulutusprosessiin. Kouluttajaverkoston rakentumisessa osaaaja haettiin Jyväskylän kaupungin Intran -sivustojen, nettisivuston ja suoran sähköpostin välityksellä. Infotilaisuudet kiinnostuneille pidettiin 9.6.2011 ja 4.8.2011, joissa kartoitettiin oman osaamisen ja roolin hyödyntämistä kouluttajana. Kouluttajaverkoston

saatiin osajia varhaiskasvatuksen, neuvolan perhetyön, neuvolatyön, sosiaalityön, nuorisotoimen ja kriisityön toiminnoista.

Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutuksen sisältö on rakennettu tiiviissä yhteistyössä perustehtävä huomioiden neuvolan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon kanssa. Lisäksi koulutuksen sisällöissä on välillisesti huomioitu varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tarpeet. Koulutusprosessi sisältää kolme puolikasta päivää, lisäksi siihen sisältyy erillinen kohdennettu koulutus äitiys- ja lastenneuvolan sekä niille kouluterveydenhuollon terveydenhoitajille, jotka aloittavat systemaattisen väkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen käytön. Ensimmäinen koulutusprosessi toteutettiin pilottialueella Jyväskylä ja Jyväskylän terveydenhuollon yhteistoiminta-alue JYTE (Muurame, Uurainen, Hankasalmi) syys-marraskuussa 2011 (50 osallistujaa). Seuraava palautteiden pohjalta muokattu koulutusprosessi oli tammi-maaliskuussa 2012 (100 osallistujaa). Tämä koulutus jaettiin kahteen osaan kohderyhmän mukaan: koulutusryhmä odottavien ja alle kouluikäisten lasten sekä heidän perheiden kanssa toimivat ja toinen koulutusryhmä kouluikäisten lasten ja nuorten sekä aikuisten ja heidän perheidensä kanssa toimiville. Koulutuksessa olleilta saatu palaute on ollut erinomaista ja mallia on esitetty toteutettavaksi esimerkiksi päihdeteemaan liittyen. Koulutusmallin rakennetta voidaan soveltaa eri teemoihin ja eri kokoihin kuntiin. Kolmas koulutus alkaa syyskuussa 2012. Oleellista on ollut koulutuksen kiinteä nivominen perustyöhön ja kunnan toimintaan. Koulutuksen sisältöjen suunnittelu, toteutus ja arviointi ovat olleet suunnitelmallista ja jatkuvaa. Toteutukseen tämä tarvitsee vahvan tuen kunnan luottamushenkilöiltä ja esimiehiltä, jotta malli voidaan juurruttaa palvelurakenteisiin.

Toiminnassa on hyödynnetty Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Väkivaltaprojektissa (Daphne III) tehtyä työtä ja lomakkeita. Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta on muokattu potilasnäkökulmasta asiakasnäkökulmaiseksi ja uhri näkökulma on laajennettu molempia sukupuolia koskevaksi. Lisäksi mukaan on tuotu tekijä- ja näkijänäkökulmat sekä kuritusväkivallalta. Näkijänäkökulma haluttiin tuoda siksi, että väkivallan kohdistuminen muihin perheenjäseniin on vaikutuksiltaan yhtä vahingollista kuin jos lapsi tai nuori itse olisi väkivallan kohteena. Lomakkeen toimivuutta ollaan kokeilemassa neuvolatyössä ja palaute saadaan kevään aikana.

Yhtä aikaa kouluttajaverkoston ja koulutuksen kehittämisen kanssa rakennettiin lähisuhde- ja kuritusväkivallan sähköinen palvelupolku yhteistyössä äitiys- ja lastenneuvolan kanssa. Palvelupolku on kohdennettu äitiys- ja lastenneuvolan ohella koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon. Palvelupolulta löytyy mm. ohjeistusta väkivallan ehkäisytyöhön, lomakkeisto, yhteistyökumppanit jne. Huhtikuussa tehtävä arviointi toteutetaan Webropol-kyselynä ja sen tavoite on selvittää 150 koulutukseen osallistuneelta mikä vaikutus Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus- ja toimintamallilla toteutetulla koulutuksella on väkivallan tunnistamiseen ja puheeksiottoon.

Väkivaltateemaan liittyen asiakkaan osallisuutta on toteutettu asiakasraatitoiminnan kautta. Neuvolan asiakasraati on syksyn 2011 tapaamisissaan käynyt keskustelua ja arvioinut kuntalaisen näkökulmasta miten väkivaltateemaa tulisi mm. lähestyä, käsitellä ja tiedottaa. Tavoitteena on hyödyntää tätä materiaalia kevään 2012 aikana. Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus- ja toimintamallin kehittämisestä ja toteutuksesta on raportoitu säännöllisesti Jyväskylän kaupungin ehkäisevän työn tiimille, joka on perusturvalautakunnan asettama. Jotta Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus- ja toimintamallin toteutuisi jatkossa, edellyttää se vastuuhenkilön nimeämistä, joka huolehtii kouluttajaverkoston koordinoinnista, koulutusten järjestämisestä, arvioinnista sekä toiminnan juurruttamisesta kunnan rakenteisiin. Alustavaa keskustelua Jyväskylässä on käynnissä.

Kehittämistyön kohde. Lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus- ja toimintamalli	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus		x			
toimintamalli	x	x			
menetelmä		x			

Lisätietoja: merja.pihlajasaari@jkl.fi
markku.makinen@jkl.fi

Hanke on järjestänyt yhdessä Arvokas elämä-hankkeen kanssa vammaispalveluissa työskenteleville työntekijöille lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutuksia Jämsässä, Äänekoskella, Pihtiputaalla ja Saarijärvellä. Koulutusten sisällössä on huomioitu vammaisuuden mukanaan tuomia erityispiirteitä, niin uhrin, tekijän, näkijänkin kuin myös työntekijän näkökulmasta. Koulutus on sisältänyt paljon omaa pohdintaa omien kokemusten, asenteiden ja arvojen merkityksestä muun muassa väkivallan havaitsemiseen ja puheeksiottamiseen. Koulutukset ovat olleet pituudeltaan viisi tuntia. Koulutuksista kerätty palaute on ollut kokonaisuudessaan erittäin myönteistä. Erityisesti koulutuksen ajankohtaisuus ja tiedon hyödynnettävyys omassa työssä saivat korkeat pisteet.

Kehittämistyön kohde:	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X	X	X	
menetelmä					

Suolahdessa järjestettiin yhteistyössä Arvokas elämä-hankkeen kanssa kaksi koulutusiltapäivää Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön Suolahdessa toimivien palvelukotien henkilöstölle. Runsaista sairaus poissaoloista johtuen osallistujamäärä jäi ennakoitua pienemmäksi. Koulutukset olivat paljolti saman sisältöisiä kuin edellä kuvatut koulutussisällöt muissa kunnissa. Koulutuksesta saatu palaute oli kohtuullisen hyvää, koulutuksessa mukana ollutta lastensuojelun osuutta kaikki eivät pitäneet tarpeellisena, koska palvelukotien asukkaat ovat pääosin yli 18-vuotiaita.

Kehittämistyön kohde:	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X	X	X	
menetelmä					

Pieni ryhmä Jyväskylän kaupunkiseurakunnan lasten ja perheiden kanssa työskenteleviä työntekijöitä osallistui kaksi iltpäivää kestäneeseen lähisuhde- ja kuritusväkivaltakoulutukseen. Koulutus oli suunniteltu heidän tarpeistaan käsin ja toteutettiin Keltinmäen kirkossa.

Koulutusiltpäivät olivat erityisen intensiivisiä, niissä jaettiin myös omia kokemuksia, pohdittiin omaa suhdetta turvallisuuteen ja väkivaltaan sekä sen merkitystä työssä mahdollisesti kohdattavaan väkivaltaan tai sen epäilyyn. Koulutuksesta saadun palautteen keskiarvo oli viisi (asteikolla 1-5).

Kehittämistyön kohde:	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli	X	X			
menetelmä					

Lisätietoja: merja.pihlajasaari@jkl.fi
markku.makinen@jkl.fi

Nuorten yhteisöllinen tukeminen

Pohjois-Savon osahanke on toiminut myös Kitee-Tohmajärvi – seutukunnalla Pohjois-Karjalassa. Kitee-Tohmajärvi-kehittäjäryhmä luo ennaltaehkäisevää, yhteisöllistä toimintamallia, jota voidaan toteuttaa yläkoulujen, lukioiden ja ammattioppilaitoksen luokissa yhteistyössä oppilaitosten ja mahdollisesti myös vanhempien kanssa. Toimintamallilla tuetaan oppilaiden/opiskelijoiden myönteistä keskinäistä vuorovaikutusta ja toisista välittämistä, mikä johtaa myönteiseen ja hyväksyvään yhteisöllisyyteen ja luokkahenkeen. Toimintamallia voi käyttää myös mm. opiskelijoiden tukemiseen kriisin aikana, koulusta poissaolojen vähentämiseen ja nuorten yksinäisyyden lieventämiseen. Yhteisöllisen toimintamallin vastuutoimijat (pari tai kolmikko) muodostetaan paikallisista asiantuntijatyöntekijöistä, jotka kuuluvat hankkeemme kehittäjäryhmään, kyseessä olevan aihetarpeen mukaan. Tämä asiantuntijatiimi toteuttaa yhteistyössä oppilas/ opiskelijahuoltotyöryhmän kanssa koettuun ongelmaan liittyvän intervention, jonka sisältö, kesto ja intensiteetti määräytyvät tarpeen mukaan. Toimintamallissa erityisesti nuorisotyöntekijän rooli oppilaitosyhteistyössä on aktiivinen.

Kiteellä Arppen yläkoulussa on toteutettu yhteisöllistä toimintamallia loppuvuodesta 2011 alkaen 9. luokan kanssa luokkahengen parantamiseksi. Luokassa oppilaiden keskinäisiä suhteita ja ilmapiiriä kartoitettiin kyselyllä ja keskustelulla, minkä perusteella toimintamallia rakennetaan yhdessä oppilaiden kanssa. Yhteisölliseen toimintamalliin on kuulunut kolme luokakohtaista tapahtumaa ja yksi tapahtuma erikseen tyttöjen ja poikien kanssa. Työntekijäparina on toiminut koulukuraattori ja erityisnuorisotyöntekijä yhteistyössä luokanvalvojan kanssa.

Tohmajärvellä on valittu yhteisöllisen toimintamallin kokeilukuokiksi kaksi 6. luokkaa, joissa on kielteinen ilmapiiri oppilaiden kesken niin oppilaiden, opettajien kuin vanhempienkin mukaan. Luokissa on toteutettu ilmapiirikysely, jota hyödynnetään toimintamallin suunnittelussa yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaat itse valitsevat, mitä he haluavat kehittää. Työntekijöinä mukana ovat kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät yhdessä luokanopettajien kanssa. Toimintamallia kokeillaan kevätkaudella 2012.

Yhteisöllistä toimintamallia kokeillaan loppukevästä 2012 metallialan 1. vuosikurssin kanssa Pohjois-Karjalan ammattiopistolla Kiteellä. Työntekijöinä ovat koulukuraattori, erityisnuorisotyöntekijä ja opinto-ohjaaja.

Kehittäjäryhmiin kuuluvat työntekijät ja osa heidän esimiehistään (tarjottu kaikille) ovat osallistuneet hankkeen järjestämiin koulutuksiin. Tällä jaksolla aiheina ovat olleet ”Nuoruusiän psyykkisen ongelmakehityksen estäminen, tukimuodot ja hoito perus- ja erikoistason yhteis-

työnä”, moniammatillisen yhteistyön tekemisestä ja siihen aktivoimisesta ”Oman ammatillisen osaamisen rajapinnat ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa” sekä koulutus ”Nuorten päihteiden käyttöön puuttuminen oppilaitoksissa, päihdehäiriöt ja niiden hoito”. Lisäksi työyhteisöjen ja/tai työntekijöiden hyviä käytänteitä on koottu jaettavaksi.

Seudun Helli -sote-liikelaitos purkaantuu vuoden 2012 loppuun mennessä, mistä johtuneet organisaation alasajotoimenpiteet jo vuodelta 2011 ovat vaikeuttaneet merkittävästi sote-työntekijöiden osallistumista kehittäjäryhmän työhön. Tämä puolestaan on turhauttanut ope- tus- ja nuorisotoimen työntekijöiden osallistumista kehittäjäryhmän toimintaa

Kehittämistyön kohde: Nuorten yhteisöllinen tukeminen	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X	X		
menetelmä					

(LIITE 14: hankkeen järjestämät tilaisuudet)

liite14.docx

Lisätietoja: seija.leinonen@kuh.fi

Lasten – ja nuorten mielenterveyspalvelut ja lastensuojelun avohuollon kehittäminen

Menetelmäpäivä

Ajatus erilaisten toimintatapojen, mallien tai menetelmien esittelystä syntyi eri yhteyksissä käydyissä keskusteluissa ilmenneistä tarpeista saada tietoa mahdollisuuksista, joilla voitaisiin tukea lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Menetelmäpäivä järjestettiin 26.4.2012 non stop – tyyppisenä tapahtumana Jyväskylän kristillisellä opistolla. Näytteilleasettajille (30 näytteilleasettajaa, 20 tietoisikua) annettiin mahdollisuus työskentelymenetelmien ja toiminnan tunnetuksi tekemiseen. Tavoitteena oli saada menetelmäpäivän kävijät pysähtymään erilaisten mahdollisuuksien äärelle ja ravistelemaan omia ajatusmallejaan. Lisätavoitteena on tapahtuman esittelijöiden ja osallistujien verkostoitumismahdollisuus.

Tapahtuma esitteli tuttujen toimintamallien lisäksi uusia ja vaihtoehtoisia tapoja, joilla voidaan lisätä hyvinvointia tai torjua riskitekijöitä. Tällaisista ovat esimerkkeinä **eFamily Coach**, mobiilipohjainen arjen ohjausväline perhepalvelujen kehittämiseen, joka sai Talentia lehden innovaatiopalkinnon, tai **NäytönPaikka-digitaalinen portfolio**, joka on voimavarakeskeinen ja tulevaisuuteen suuntaava työväline, auttamaan nuorta hahmottamaan ja selkeyttämään omaa elämäntilannettaan. Portfolio tarjoaa samalla työntekijöille valmiin, monipuolisen, konkreettisen ja ilmaisen työvälineen tehdä asiakaslähtöisesti syrjäytymisen vastaista työtä ja tukea ihmisten voimaantumista. **Green Care-vihreä hoiva**, voi herättää uusia ajatuksia maaseutu ympäristön, luonnon ja eläinten tietoisesta käyttämisessä terapia-, sosiaali-, kasvatuspalvelujen tuottamisessa. **Sairaalaklovnit** saattavat virittää kiinnostusta Keski-Suomen teatteriväessä saada sairaalaklovni toiminta leviämään laajemmin myös Keski-Suomen keskus-sairaalan pienten potilaiden ja heidän perheittensä iloksi.

Menetelmäpäivään kutsuttiin seuraavia tahoja: Keski-Suomesta: kuntien peruspalvelujen työntekijöitä (sosiaalityö, terveydenhuolto, vapaa-aika ja nuorisotoimi ja sivistyspalvelut). seurakunnat ja järjestöt, toisen asteen oppilaitokset ja Jyväskylän yliopiston ja ammattikorke-

koulujenhenkilöstö ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin henkilöstö sekä maakunnassa toimivat teatteriryhmät ja media.

Koska tapahtuma ajoittuu raportointijakson viimeisiin päiviin arviointi ja talousraportti sisältyvät seuraavaan raporttiin.

Kehittämistyön kohde: Nuorten kanssa työskentelyn menetelmät	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli					
menetelmä	X	X	X	X	X

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Kolikko – verkostoseminaari

Huhtikuussa pidettiin järjestyksessään viides Kolikko-verkostoseminaari yhteistyössä Keski-Suomen keskussairaalan nuorisopsykiatrin ja Lapset ja perheet Kaste hankkeen kanssa. Seminaarin tavoitteena on koota lastensuojelun, koulun, nuorten päihdetyön ja nuorisopsykiatrian toimijoita yhteiseen iltapäivään etukäteen valitun teeman äärelle. Tavoitteena on myös tukea ja vahvistaa perustasolla toimijoiden työtä ja osaamista. Tällä kertaa seminaarin teemana oli nuorten viiltely. Runsaasta osallistujamäärästä (145 osallistujaa) päätellen aihe on ajankohtainen ja pinnalla oleva ilmiö. Koulu- ja opiskelijaterveydenhoitajien kokemusten mukaan viiltelyä tulee ilmi eniten yläkoulun 8-luokalla, joskus kuitenkin jo alakoulussa. Kastehankkeen päätyttyä on sovittu, että Kolikko-seminaarista vastaa jatkossa Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja siten toiminta vakiintuu.

Seuraava Kolikko-verkostoseminaari järjestetään syksyllä 2012.

Kehittämistyön kohde: Kolikko - verkostoseminaari	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X	X	X	X
menetelmä					

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Avekki – kohti turvallista nuorisokotia

”Turvallinen nuorisokoti” teeman alla toteutettiin Avekki - väkivallan ehkäisyn ja hallinnan kehittämishanke Jyväskylän ja Äänekosken kaupunkien lastensuojelulaitosten henkilöstölle tammi- helmikuussa 2012. Tavoitteena yhtenäistää toimintakäytänteitä väkivaltilanteissa ja lisätä asiakkaiden sekä työntekijöiden turvallisuuden tunnetta. Työstämiseen osallistui noin 50 henkilöä. Henkilöstöltä kerätyn palautteen perusteella kokonaisuus koettiin onnistuneeksi ja lisäävän valmiuksia ehkäistä ja ennakoita väkivaltaisten tilanteiden syntymistä. Kehittämiskokonaisuuteen kuuluu työkäytännön vakiintumista tukeva seurantatapaaminen, joka toteutetaan syksyllä 2012.

Kehittämistyön kohde: Avekki – väkivallan ehkäisyn ja hallinnan kehittämisshanke	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X	X	X	
menetelmä					

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Huolen puheeksi ottaminen

Uutena kohderyhmänä huolen puheeksi ottamisesta järjestettiin Jämsän suunterveydenhoidon henkilöstölle työkokous tavoitteena terveyden kokonaisvaltainen edistäminen. Henkilöstö koki teeman työstämisen tulevan tarpeeseen, koska he näkevät työssään yllättävän paljon merkkejä esim. lasten kaltoin kohtelusta, pahoinpitelyistä tai lähisuhdeväkivallasta.

Muuramessa ja Laukaassa huolen puheeksi ottamista varhaisen puuttumisen muotona toteutettiin ja toteutettiin yhteistyössä Seudullinen oppilashuollon Kehittämishankeen kanssa. ko-koamalla peruskoulun ja oppilashuollon henkilöstöä keskustelutilaisuuteen.

Jämsänkoskella huolen puheeksi ottaminen oli yläkoulun vanhempainillan aiheena. Teema herätti rehtorin mukaan harvinaisen vilkasta keskustelua vanhempien ja mukana olevien opettajien keskuudessa. Hyvänä siemenenä jäi itämään illan aikana tullut ehdotus yläkoulu-laisten vanhempien vertaisryhmän perustamisesta. Koulun tilat ovat tähän käytettävissä ja myös osalla koulun henkilöstöstä oli halukkuutta olla mukana tapaamisissa.

Kehittämistyön kohde: Huolen puheeksiottaminen	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli					
menetelmä	X	X			

Uutena kohderyhmänä huolen puheeksi ottamisen koulutus pidettiin Jämsän suunterveydenhoidon henkilöstölle. Henkilöstö koki koulutuksen tulevan tarpeeseen, koska he näkevät työssään yllättävän paljon merkkejä esim. lasten kaltoin kohtelusta, pahoinpitelyistä tai lähisuhdeväkivallasta.

Muuramessa ja Laukaassa koulutukset toteutettiin yhteistyössä Seudullinen oppilashuollon Kehittämishankeen kanssa. Nämä koulutusryhmät koostuivat lähinnä peruskoulun ja oppilashuollon henkilöstöstä.

Jämsänkoskella huolenpuheeksi ottaminen oli yläkoulun vanhempainillan aiheena. Teema herätti rehtorin mukaan harvinaisen vilkasta keskustelua vanhempien ja mukana olevien opettajien keskuudessa. Hyvänä siemenenä jäi itämään illan aikana tullut ehdotus yläkoulu-laisten vanhempien vertaisryhmän perustamisesta. Koulun tilat ovat tähän käytettävissä ja myös osalla koulun henkilöstöstä oli halukkuutta olla mukana tapaamisissa.

Kehittämistyön kohde:	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli					
menetelmä	X	X			

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Kiintymyssuhteen hoitoon tähtäävän työskentelymallin jalkauttaminen

Vanhemman ja lapsen vuorovaikutuksen ja kiintymyssuhteen ongelmien hoitamiseksi kehitettyä (Tutki ja Turvaa hanke) hoitomallia on jalkautettu KYS: n lastenpsykiatrian poliklinikalle ja samalla edelleen kehitetty vastaamaan erikoissairaanhoidon ohjautuvien lasten ja perheiden tarpeita.

Reflektiivisellä, myös sanatonta viestintää refleктоivalla ja tunnesäätelyä tukevalla vuorovaikutuksella autetaan hoitotyöskentelyssä vanhempaa ymmärtämään paremmin itseään ja omaa historiaansa vanhempana sekä lapsen tunteita ja tarpeita reaktiivisen käyttäytymisen tai oireiden takaa. Tavoitteena on että vanhempi kykenisi paremmin vastaamaan lapsen tarpeisiin ja toimimaan turvallisuutta tuottavana kiintymysvanhempana: olemaan emotionaalisesti riittävästi läsnä, sitoutumaan lapsen avuksi tunnesäätelyyn, maailman jäsentämiseen ja vuorovaikutuksen korjaamiseen. Hoitotyöskentely toteutuu vanhemman yksilötyöskentelynä sekä vanhemman ja lapsen suhdetyöskentelynä tai perhetyöskentelynä, myös perheiden koton. Työskentelyssä perheelle annetaan tietoa yksilöllisten tavoitteiden mukaan mm. kiintymysvanhemmuudesta, tunteiden säätelyn vaikeudesta, trauman vaikutuksista mieleen ja kykyyn olla läsnä sekä negatiivisesta kehästä vuorovaikutuksessa ja vuorovaikutuksen korjaamisesta. Tunteiden, tilanteiden ja tapahtumien muistelun ja refleктоimisen apuna käytetään monia menetelmiä, kuten piirtämistä ja kuvallista materiaalia, valokuvia sekä tunnekortteja ja – pelejä. Videot vanhemman ja lapsen vuorovaikutustilanteista ovat tärkeä työmenetelmä.

Vuorovaikutuksen ongelmiin kohdentuvia hoitajaksoja on käynnissä n. 20 perheen kanssa. Hanketyöntekijät ovat integroituneet työpareina työryhmiin. Työskentelytapaa on sovellettu sijaislasten ja heidän perheidensä kanssa sekä mm. keskittymisen-, käyttäytymisen-, aistisäätelyn ja tunne-elämän ongelmista kärsivien lasten ja heidän perheidensä kanssa. Kiintymyssuhteen hoitomallia on jalkauttamisvaiheessa integroitu myös lasten yksilöterapiahoitoon. Strukturoituna (Tutki ja Turvaa malli) hoitajakso on toteutunut raportointikautena yhden perheen kohdalla. Strukturoidun hoitoprosessin toteuttamisen haasteina ovat olleet poliklinikalle ohjautuvien perheiden elämäntilanteiden ja ongelmien moninaisuus sekä tilanteiden kriisiytyminen aloitusjakson jälkeen tai työskentelyn alkaessa. Lapsen vaikeat oireet ja voimavarojen riittämättömyys määritelevät hoitoa vahvasti ja strukturoidun, intensiivisen työskentelyn toteuttaminen ei ole ollut mahdollista. Työskentelymallin aloitusjakso, joka kohdentuu kiintymyssuhteen yksilöllisten vaikeuksien tutkimiseen ja tarkasteluun videoitujen tilanteiden avulla, on sen sijaan toteutunut lähes jokaisen hoitoon ohjautuneen perheen kohdalla.

Jalkauttamisen keskeinen ajatus integroida kiintymyssuhteen näkökulma sekä lasten yksilöettä perhehoitoihin on toteutumassa ja tulee vakiintumaan. Hanke on tukenut sitä yleistä suuntausta, että kiintymyssuhteen tarkastelu on osa perhetutkimusta ja kiintymyssuhdetta hoidetaan lastenpsykiatrian poliklinikalla. Jalkauttamisvaiheessa on työntekijöiden kiinnostus kiintymyssuhdenäkökulmaan hoidossa lisääntynyt mm. työpari- ja työryhmätyöskentelyn sekä koulutusten myötä. Keskustelua käydään nyt sen suunnittelemiseksi, mitä tarvitaan kiintymyssuhdehoitojen ja kehitetyn (Tutki ja Turvaa) toimintamallin vakiintumiseksi pysyvästi käyttöön lastenpsykiatrian poliklinikalle.

Kehittämistyön kohde: Kiintymys-suhteen hoitajakso	universaali (kaikille tarkoitettu, promo-tiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli			1	2	
menetelmä					

Lisätietoja: minna.tenhunen-kejonen@kuh.fi

Matalan kynnyksen palvelupiste

Matalan kynnyksen palvelupisteen luominen 13-20 –vuotiaille nuorille painottuen sosiaali- ja terveysongelmien auttamiseen on ollut kehittämiskohteena Pohjois-Savossa Siilinjärvi-Maaninka-Nilsä –seutukunnalla. Kehittämistyön eteenpäinviemiseksi perustettu moniammatillinen kehittäjäryhmä on kuitenkin kokenut vaikeuksia kuluneella kaudella, sillä Siiliset -sote-liikelaitos purkaantuu vuoden 2012 loppuun mennessä. Tämä on aiheuttanut organisaation alasajotoimenpiteitä vuoden 2011 lopusta alkaen. Erityisesti hanketyöhön osallistuneiden sote-työntekijöiden on ollut vaikeaa sitoutua kehittämistyöhön ja tämä on aiheuttanut turhautumista koko kehittämistoimintaan. Erityisesti moniammatillisen toimintakulttuurin luomiselta on sote-organisaation purkaantumisen myötä hävinnyt käytännön perusta.

Matalan kynnyksen palvelupiste keskittyy antamaan ensisijaista, arvioivaa ja mahdollisuuksiensa mukaan hoitavaa apua nuorille ja heidän perheilleen. Palveluun nuori ja hänen vanhempansa voivat tulla ilman lähetettä puhelinsoiton perusteella. Palvelu toimii nopeana ja intensiteetiltään tiiviinä ja sote-, opetus- ja nuorisotoimen työntekijät toimivat tiiviisti yhteistyössä työparityöskentely-periaatteella. Matalan kynnyksen palvelupisteestä on tiedusteltu kyselyllä siilinjärveläisiltä nuorilta (yläkoulut ja lukio 221 nuorta, Ingmanin käsi- ja taideteollisuusoppilaitos 32 nuorta, nuorten starttipaja 6 nuorta, *yhteensä 259 nuorta*). Nuorista noin kaksi kolmasosaa haluaisi palvelua Siilinjärveltä muun muassa jaksamiseen, koulunkäyntiin, mielialapulmiin, raha-asioihin, kaverisuhteisiin, seurusteluun ja terveyspulmiin. Työntekijöiksi toivotaan psykologia, sosiaalityöntekijää, nuorisotyöntekijää, terveydenhoitajaa, lääkäriä ja tukihenkilöä. Palvelupisteen paikaksi eniten kannatusta sai koulun tilat, mutta myös terveyskeskuksen tiloja ja jotain muuta tilaa esim. nuorisotilojen yhteydessä kannatettiin. Aukioloajaksi toivottiin iltapäiväaikaa arkisin. Vuoden 2012 alusta kehittäjäryhmä on jatkanut matalan kynnyksen palvelupisteen kehittämistyötä *siilinjärveläisten nuorten näkökulmasta* etsimällä kiinnostuneita ja asiantuntevia työntekijöitä Siilinjärven kunnan sote-, opetus- ja nuorisotoimesta sekä suunnittelemalla toiminnan toteuttamista heille uudenalaisena työmuotona. Palvelupisteelle sopivia tilavaihtoehtoja on kartoitettu ja palvelusta tiedottamista esittein ja muilla tavoin työistetään parasta aikaa. Palvelua mukailaan Sihti-intervention pohjalta paikallisiin olosuhteisiin ja resursseihin sopivaksi. Palvelupistettä pyritään kokeilemaan mahdollisimman pian Siiliset –organisaation purkaantumisen jälkeen.

Nuorten matalan kynnyksen tuen ideaan liittyen toteutettiin Siilinjärvellä yhteistyössä Savon aikuis- ja ammattiopiston metsäopetuksen yksikön kanssa *syksyllä 2011 aloittaneiden, asuntolassa asuvien opiskelijoiden elämänhallinnan taitoja tukeva valmennuskurssi* osana opiskelijoiden opintosuorituksia. Syyslukukaudella liki viikoittaiseen valmennukseen osallistui 26 opiskelijaa 11 eri teeman käsittelyyn. Valmennuksen toteutuksesta ja arvioinnista on hankkeesta Seija Leinonen laatinut erillisen raportin.

Kehittäjäryhmään kuuluvat työntekijät ja osa heidän esimiehistään (tarjottu kaikille) ovat osallistuneet hankkeen järjestämiin *koulutuksiin*. Tällä jaksolla aiheina ovat olleet ”Nuoruusiän psyykkisen ongelmakehityksen estäminen, tukimuodot ja hoito perus- ja erikoistason yhteistyönä”, moniammatillisen yhteistyön tekemisestä ja siihen aktivoimisesta ”Oman ammatillisen osaamisen rajapinnat ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa” sekä koulutus ”Nuorten päihdeiden käyttöön puuttuminen oppilaitoksissa, päihdehäiriöt ja niiden hoito”. Lisäksi työyhteisöjen ja/tai työntekijöiden hyviä käytänteitä on koottu jaettavaksi.

Kehittämistyön kohde	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		X			
menetelmä					

Lisätietoja: seija.leinonen@kuh.fi

Monimuotoinen perheterapiakoulutus (MDFT) ja – työryhmä

Monimuotoinen perheterapiakoulutus on edennyt suunnitellusti ja koulutettavat saavat todennäköisesti kesäkuussa A-sertifikaatin, koulutuksen ensimmäisen osion todistuksen. Koulutusvuosi on ollut työryhmän mukaan kiireinen ja vaatinut paljon, mutta myös innostava ja monella tavalla opettava. Kokemukset intensiivisestä työskentelystä nuorten ja perheiden kanssa on ollut onnistunutta, palaute nuorilta ja perheiltä on ollut pääsääntöisesti positiivista.

Haasteina on työryhmän haavoittuvuus ja organisaatiomuutokset niin Jyväskylän kaupungissa kuin Keski-Suomen sairaanhoitopiirissäkin. Osa työryhmän jäsenistä tekee MDFT- osia aikaisesti, mikä tuo paljon haasteita perustyön ja mdft-työn yhteensovittamisessa. Uuden menetelmän käyttöönotossa tulee eteen myös monia pulmia joita joudutaan ratkomaan kokemuksen kautta, mikä saattaa lisätä vaativan työn kuormitusta.

Seuraava MDFT- koulutuskokonaisuus on alkamassa syksyllä 2012 ja tavoitteena on, että alkavaan koulutukseen saataisiin mukaan uusia opiskelijoita sekä kaupungilta, että sairaanhoitopiiristä. Suomen Mielenterveysseuran projektipäällikkö Leena Erhlingin mukaan Jyväskylässä toteutettu kaupungin ja sairaanhoitopiirin yhteistyö on osoittautunut erittäin hyväksi tavaksi toteuttaa monimuotoista perheterapiaa.

Kehittämistyön kohde	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli					
menetelmä					

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Maakunnan koulukuraattorien ja – sosiaalityöntekijöiden työkokous

Maakunnan koulukuraattorien ja -sosiaalityöntekijöiden työkokous toteutui suunnitellusti joulukuussa 2011. Tarve työkokouksille on ilmeinen, usein koulukuraattorit työskentelevät yksin, osa-aikaisesti tai useamman kunnan alueella. Kollegiaaliselle jakamiselle tai työtilanteiden pohtimiselle ei ole mahdollisuutta. Työkokousten sisällöissä on painottumassa entistä enemmän ammatillisen osaamisen kehittäminen ja sen jakaminen. Kesäkuun alussa 2012 tulevan seuraavan työkokouksen teemoina ovat kuraattorityön dokumentoinnin haasteet ja nuoren mahdollisuudet Kelan koulutus- ja kuntoutusrahaan.

Työkokousten suunnittelusta vastaa eri oppilaitosten kuraattoreista koostuva ”työrukkanen”, työkokousten jatkuvuuden turvaamiseksi on käyty alustavasti keskusteluja Keski-Suomen osaamiskeskuksen kanssa, tapaamiset vaativat kuitenkin myös koordinointia ja käytännön järjestelyistä vastaavaa tahoa

Lisätietoja: markku.makinen@jkl.fi

Sijaishuollon ja perhehoidon kehittäminen

Perhehoidon tukipilarit ja tukipaletti

Hankkeessa on kehitetty kaksi erilaista toimintamallia perhehoidon tueksi; Perhehoidon tukipilarit Keski-Suomessa ja Perhehoidon tukipaletti Pohjois-Savossa.

Keski-Suomi

Keski-Suomen Perhehoidon Tukipilarit- malli on rakennettu vastaamaan perhehoitajien tuen tarpeisiin sijoituksen alkuvaiheen aikana. Malliin sisältyvillä toimenpiteillä pyritään varmistamaan perhehoitoon sijoitetun lapsen kasvun ja kehityksen onnistuminen sekä perheen kaikkien jäsenten hyvinvointi. Lastensuojelulain muutoksen myötä perhehoidon tulee olla ensisijainen hoitomuoto lasten sijoituksissa. Tämä tavoite edellyttää perhehoitajille tarjottavaa vahvaa tukirakennetta, valmennuksesta alkaen sijoituksen eri vaiheet ja osalliset kohdennetusti huomioivaa tukiprosessia

KESKI-SUOMEN PERHEHOIDON TUKIPILARIT

	perhehoitajat	omat lapset	sijoitetut lapset	vanhemmat
ennakko-työskentely	Pride-valmennus Sukulaissijaisvanhemmuus valmennus	sijaissisaruu- työskentely	sijoitukseen valmis- tautuminen	lapsen sijoitukseen val- mistautuminen
sijoituksen alkuvaihe → 6 kk	perhekohtainen mentorointi	sijaissisaruu- salkku alkaa	sijaisperheeseen tutustumisvaihe	oma asiakas- suunnitelma *tukihenkilö
sijoituksesta 6-12 kk	alkuvaiheen intensiivisen tuen ryhmä 5x2h ryhmätapaamiset Tavoite: Kiintymäsuhteen muodostumisen vahvistaminen Huomioida sijoituksen vaikutuksen perhedynamiikkaan Yhteistyön edistäminen eri osapuolten kesken” Vertaistuen ja työnohjauksen piiriin saattaminen	lasten hoito- tai ohjattu vertaisryhmä Lasten ryhmät toteutetaan samanaikaisesti vanhempien ryhmien kanssa ryhmien toiminta toteutetaan ikätasoisesti	lasten hoito- tai ohjattu vertaisryhmä Lasten ryhmät toteutetaan samanaikaisesti vanhempien ryhmien kanssa ryhmien toiminta toteutetaan ikätasoisesti	tukihenkilö vertaistoiminta
sijoituksesta 1-2 v	ryhmätyönohjaus 10 kertaa ryhmätyönohjausta, joista yksi pyritään toteuttamaan perhetapaamisena	lasten hoito sovitaan perhekohtaisesti/ryhmät	lasten hoito sovitaan perhekohtaisesti/ryhmät	Voikukkia-vertaisryhmä
sijoituksesta yli 2 v	itseohjautuva vertaisryhmä	vertaisryhmät Sinut ry:n toiminta	vertaisryhmät Sinut ry:n toiminta	vertaisryhmä
	Tavoitteena perhekuntatapaaminen = yhteinen leiri tai vastaava			

(LIITE 15)

liite15.pdf

Perhehoidon mentorointi

Mentorointia tarjotaan uudelle sijaisperheelle heti sijoituksen alkuvaiheessa. Mentorijana toimii kokenut ja koulutettu sijaisvanhempi. Mentoroinnista tehdään kirjallinen sopimus, joka laaditaan yhteistyössä kunnan sosiaalityöntekijän, mentorin ja sijaisvanhemman kanssa. Lapsen sijoittanut kunta maksaa matkakulut ja mentorin palkkion. Tapaamiskertoja on yleensä 1-2 kertaa kuukaudessa tai tarpeen mukaan. Mentorointi suositellaan tapahtuvan henkilökohtaisissa tapaamisissa.

Hankkeen aikana on koulutettu 7 perhehoidon mentoria, joiden peruskoulutukseen kuuluu ns. harjoittelu-mentorointi. Toiminnan vakiinnuttamiseksi järjestetään työkokous kokemusten ja kamiksiksi ja toiminnan juurruttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden hahmottamiseksi.

(LIITE 16)

liite16.pdf

Perhehoidon alkuvaiheen Intensiivinen tuki

Kun sijoituksesta on kulunut noin puoli vuotta, perhehoitajat ohjataan ryhmämuotoiseen intensiivisen tuen ryhmään (5 x 2 h). Tapaamisten teemoina ovat: kiintymäsuhteen muodostamisen vahvistaminen, sijoituksen vaikutukset perhedynamiikkaan, yhteistyön edistäminen sosiaalityöntekijöiden ja lasten vanhempien ja läheisten kanssa sekä vertaistuen ja työnohjauksen piiriin saattaminen.

Kevään 2012 ryhmään on osallistunut kolme perhettä; 6 aikuista, sekä sijaisperheiden omia lapsia 7 ja perhehoitoon sijoitettuja lapsia 7.

Sijaisperheen lapsille ja sijoitetuille lapsille on järjestetty lastenhoitoryhmä ja toiminnallisempi sijaissisaruuksien ryhmä. Lasten ryhmät toteutetaan samanaikaisesti vanhempien ryhmän kanssa. Lastenryhmät toteutetaan Kristillisen opiston harjoittelijoiden ja yhden ulkopuolisen asiantuntijan työnä. Lasten kanssa työskentelyn ohjeistus on valmisteilla.

(LIITE 17)

liite17.pdf

Ohjattu ryhmätyönohjaus

Perheet, jotka ovat osallistuneet intensiivisen tuen (INTU-) ryhmiin, ohjataan seuraavassa vaiheessa osallistumaan samalle ryhmälle kohdennettuun ryhmätyönohjaukseen. Mallissa ryhmän vetäjänä toiminut, työnohjaajakoulutuksen saanut sijaisvanhempi jatkaa ryhmän työnohjaajana.

Kehittämistyön kohde: Perhehoidon tukipilarit	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli		x	x		
menetelmä					

Lisätietoja: riitta.siekkinen@jkl.fi

Sijoitettujen lasten vanhempien Voikukkia- vertaistukiryhmä

Keski-Suomessa aloitettua Jaetun Vanhemmuuden- mallin mukaista huostaan otettujen lasten vertaistukiryhmä toimintaa koordinoidaan nyt valtakunnallisesti Voikukkia-hankkeen alla. Hanketyöntekijä on maakunnan koordinoiva työntekijä ja on huolehtinut maakunnallisen työryhmän kokoontumisesta. Hänen tehtävänä on ollut myös tiedottaminen ja uuden vertaistukiryhmän kokoaminen.

Keväällä koottiin sijoitettujen lasten vanhempien ryhmä, johon ilmoittautui 8 mahdollista osallistujaa, joista haastattelujen jälkeen ryhmätoiminnan aloitti 4. Ryhmän vetäjien rekrytointi osoittautui haasteelliseksi. Ryhmänvetäjien palvelut ostettiin yhden järjestön ja yhden yksityisen palvelujen tuottajan palveluina.

Sijoitettujen lasten vuorovaikutusleikkiryhmä/Theraplay

Sijoitettujen lasten vuorovaikutusta tukeva pilotti alkoi syksyllä ja päättyi tällä maksatuskaudella. Theraplay- koulutuksessa olevat työntekijät ovat työstäneet hankkeelle syksyn 2011 ja kevään 2012 aikana mallia, jonka avulla voidaan tukea sijoituksen varhaisessa vaiheessa havaittuja kiintymäsuhteen ongelmia, jotka ilmenevät kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa

sijaisvanhempien ja sijoitettujen lasten välillä. Vuorovaikutusta tukevaan, Theraplayn menetelmiä hyödyntävään leikkiryhmään on osallistunut kaksi sijaisperheen äitiä ja lasta viime vuoden syyskuusta alkaen.

Pilotin runko suunniteltiin alkuhaastattelujen ja MIM- vuorovaikutusarviointien perusteella. Pilotti muodostui kymmenestä vuorovaikutusleikkiryhmätapaamisesta, välipalautteesta ja loppujuhlasta. Vanhemmilta pyydettiin tarvittavat luvat videointiin ja nauhoja on katsottu vanhempien sekä konsultoivan ohjaajan kanssa.

Vuorovaikutusleikki -kerrat olivat alkuun tutustumista puolin ja toisin. Tapaamisten edetessä on ryhmäytyminen on onnistunut hyvin, lapset ja aikuiset ovat olleet avoimempia vuorovaikutuksessaan. Vetäjät ovat saaneet positiivista palautetta niin lapsilta kuin vanhemmiltakin. Äitien ja lasten välinen vuorovaikutus ja sen tukeminen on ollut päätavoitteena suunniteltaessa ryhmän sisältöä. Ryhmäkerroista vanhemmat ovat antaneet palautetta, että he ovat voineet hyödyntää ryhmästä saamaansa tukea ja keinoja arjessa. Ryhmäkertoihin kuuluu paljon hoivaa, mikä on ensisijaisen tärkeää erityisesti sijoitetuille lapsille ja vanhemmille. Ryhmissä puhuttiin paljon siitä, miten vanhemman hoivaaminen siirtyy suoraan lapselle. Työskentelyn mallinnus viimeistellään hankkeen seuraavassa vaiheessa. Suunnitteilla on palauttekeskustelu lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Kehittämistyön kohde: Sijoitettujen lasten vuorovaikutusryhmä	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus					
toimintamalli			x	x	
menetelmä					

Lisätietoja: riitta.siekkinen@jkl.fi

Sijaisvanhempien itseohjautuva vertaistukiryhmä/ Keski-Suomen maakunnallinen pienryhmäverkosto

Keski-Suomen Sijaisvanhempien Yhdistyksen, Sijaishuoltoyksikön ja hankkeen yhteistyönä on aloitettu sijaisvanhempien omatoimisen pienryhmäverkoston aikaansaaminen Keski-Suomeen.

Suunnitteilla on kaikkiaan 7 ns. tupailtaa eri puolille maakuntaa, jonne yhteistyönä on kutsuttu alueen sijaisvanhempia keskustelemaan yhteisten tapaamisten tarpeesta ja luonteesta. Tarkoituksena on sijaisvanhempien oman vertaistoiminnan mahdollistaminen ja tukeminen. Kevään aikana on ollut 5 tupailtaa, jossa yhdessä on hanketyöntekijä ollut mukana. Tarkempi raportointi siirtyy loppuraporttiin.

Lisätietoja: riitta.siekkinen@jkl.fi

Perhehoidon kehittäminen on saanut Keski-Suomessa uusia avauksia myös muiden hankkeiden myötä, joiden kanssa hankkeen työntekijä on tehnyt yhteistyötä.

- Perhehoitoliiton kolmivuotinen Keinu-yhteisötaidehanke Ray:n rahoittamana tuo voimauttavia taidemenetelmiä tunnetuksi lastensuojelun perhehoidon tukimuotoina.
- Pesäpuu ry:n Sijoitettu lapsi koulussa – koulumenestys syrjäytymisen ennaltaehkäisijä -hankkeen tavoitteena on ennaltaehkäistä sijoitettujen lasten syrjäytymistä ja kehittää työskentelymalli koulunkäynnin tukemiseen. Kouluvaikeuksia ennalta ehkäistään kar-

toittamalla sijoitettujen lasten tuen tarve. Tuki järjestetään lapsen tarpeista lähtien monialaisena yhteistyönä. Tällä tavoin edistetään sijoitetun lapsen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin toteutumista.

- Arvokas elämä-hanke kehittää lastensuojelua ja perhehoitoa vammaisten lasten tueksi. Hanke on Keski-Suomen Vammaispalvelusäätiön hallinnoima ja Ray:n tukema.
- Niin ikään Raha-automaattiyhdistyksen tuella toteutuu Perhehoitoliitto ry:n, Pesäpuu ry:n ja Pelastakaa Lapset ry:n yhteishanke, jossa etsitään vapaaehtoisten toimijoiden mahdollisuuksia tukea perhehoitoa. Hankkeessa pyritään edistämään mm. sijaisperheiden sosiaalista hyvinvointia ja ehkäistä perhehoidossa elävien lasten syrjäytymistä.

Näissä kehittämishankkeissa on yhteistyössä mukana myös Keski-Suomen Sijaishuoltoyksikkö, Lapset ja perhe Kaste-hanke ja muita paikallisia toimijoita. Keinu-hankkeessa mm. on mukana myös Sukupuu ry. ja Keski-Suomen Sijaisvanhempien yhdistys. Edellä mainituista hankkeista lisätietoja tarkemmin toimijoiden internet-sivuilta. www.perhehoitoliitto.fi, www.pesapuu.fi; www.arvokaselämä.fi ja www.pelastakaalapset.fi

Perhehoidon kehittämishaasteena tulevaisuudessa on edelleen mm. sijaisperheiden vapaa-oikeus, lyhytaikaisen ja nuorten perhehoidon osuuden lisääminen. Raportointiaikana on tehty esitteet Mattilan perhetukikodin lyhytaikaisesta perhehoidosta vanhemmille sekä perhehoitajien rekrytointiin. Niinikään on valmistettu seuraavat esitteet: Keski-Suomen perhehoidon tukipilarit, Mentorointi ja Perhehoidon alkuvaiheen intensiivinen tuki. (LIITE 18, LIITE 19)

liite18.pdf

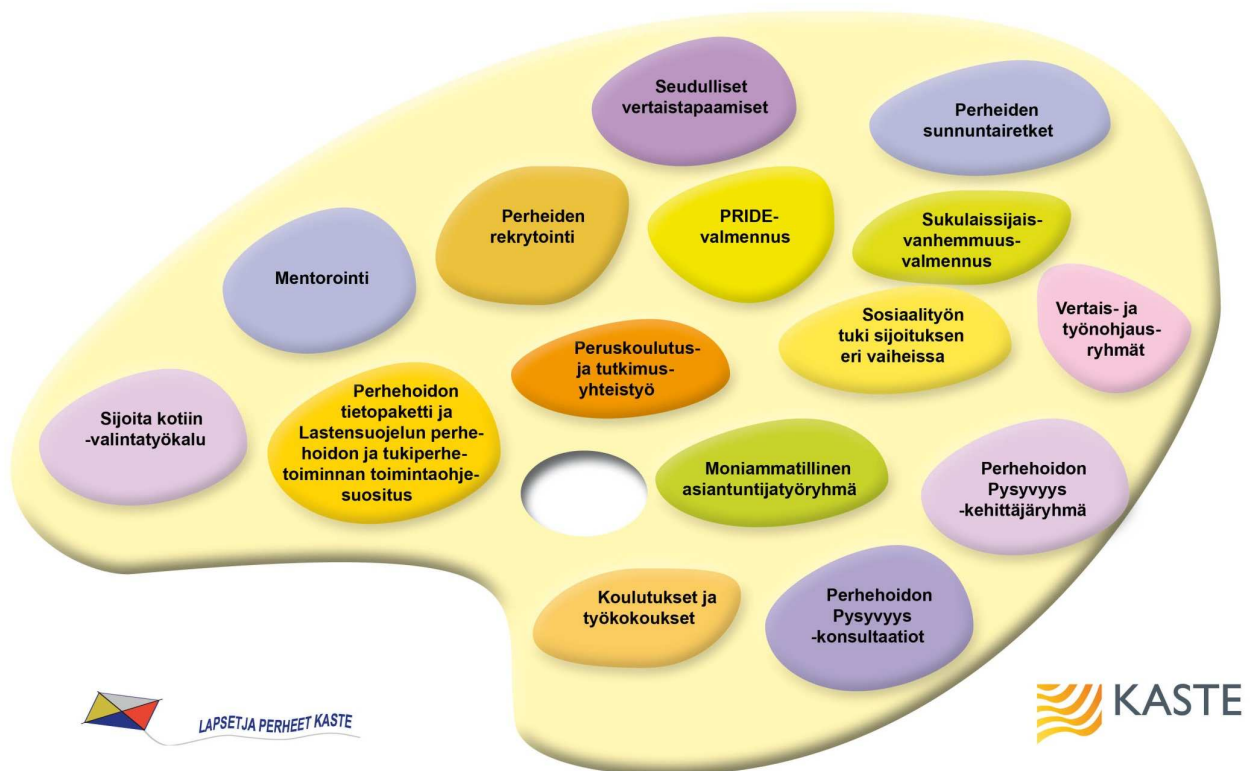
liite19.pdf

Lisätietoja: riitta.siekkinen@jkl.fi

(LIITE 20: kokoukset, koulutukset)

Pohjois-Savossa kehitetty *Perhehoidon tukipaletti* sisältää tuen koko perhehoidon ajalle monialaisille lastensuojelun perhehoidon toimijoille.

LASTENSUOJELUN PERHEHOIDON TUKIPALETTI

Tällä raportointijaksolla on jatkettu lastensuojelun perhehoidon monialaisille toimijoille tarjottavien perhehoidon tukimuotojen levittämistä, juurruttamista ja vakiinnuttamista.

Lastensuojelun perhehoidon mentorointi

On vakiinnuttamisvaiheessa oleva tukimuoto, jonka useat kunnat ovat ottaneet käyttöön yhdeksi perhehoidon tukimuodoksi. Mentorointiprosessin pituudeksi on hankkeen tässä vaiheessa vakiintunut keskimäärin puoli vuotta. On myös osoittautunut tärkeäksi, että mentori tulee uuden sijaisvanhemman tueksi mahdollisimman pian sijoituksen alkuvaiheessa. Mentorointiprosessin päätöspalaverissa on tärkeää suunnitella, millaista tukea perhe jatkossa tarvitsee ja kuinka se toteutetaan.

Seudulliset vertaistapaamiset

Ovat vakiintuneet toteutumaan kaksi kertaa vuodessa viidellä eri seutukunnalla. Kehittäjäryhmän ehdotuksesta ryhmäkerrat on päätetty teemoittaa lapsen ikävaiheiden mukaan; alle kouluikäiset, alakouluikäiset ja murrosikäiset sijoitetut lapset.

Vertais- ja työnohjausryhmät

Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön kehittämistyönä on koottu vertaisryhmiä erilaisille lastensuojelun toimijoille. Raportointikaudella toimi Ihan iholla – sijaisvanhempien kasvuryhmä sekä huostaan otettujen lasten vanhempien Voikukkia-vertaistukiryhmä. Perhehoitajien työnohjausryhmien kokoaminen ja välittäminen työnohjaajille on toteutunut.

Perhehoidon Pysyvyys – kehittäjäryhmä

Työskentelyä on kehitetty yhteistyössä Tutki ja turvaa – hankkeen kanssa. Sen toiminta on jäsentynyt niin, että ryhmä kokoontuu alkuvaihetta pienemmällä kokoonpanolla ja harvemmin. Monitoimijainen seudullinen kehittäjäryhmä kokoontuu 2-4 kertaa vuodessa. Onko toiminta ollut ainoastaan kehittämisyhteistyön työtä vai tarvitaanko kehittäjäryhmää jatkossakin? Perhehoidossa on jatkuvasti reflektoitavaa ja kehitettävää, johon olisi hyvä olla olemassa oma rakenteellinen resurssinsa. Kehittäjäryhmä on valmis moniammatillinen ja -ääninen perhehoidon asiantuntijaryhmä, joka voi seurata, arvioida ja kommentoida sekä tehdä ehdotuksia ajankohtaisiin perhehoidon kysymyksiin. Perhehoidon pysyvyys – kehittäjäryhmän jatkuvuuden turvaamiseksi tulisi sopia ryhmän koollekutsumisen, tiedottamisen ja dokumentoinnin vastuut.

Perhehoidon Pysyvyys – konsultaatiot

On juurrutettu ja vakiinnutettu tukimuoto, jota toteutetaan yhteistyössä Kuopion yliopistollisen sairaalan lastenpsykiatrian Tutki ja turvaa – hankkeen kanssa. Kuntien lastensuojelun sosiaalitoimista, perhehoitajista ja ammatillisista perhekodeista on vakiintumassa ryhmään pysyväisedustus. Konsultaatiot toteutuvat kuusi kertaa vuodessa ja tavoite on saada jokaiseen tapaamiseen uusia perhehoitajia, sosiaalityöntekijöitä tai muita verkoston jäseniä.

Perhehoidon toimintaohjesuositus

On päivitetty vastaamaan nykyistä lainsäädäntöä sekä vahvistamaan ja takaamaan perhehoidon tasalaatuisuutta alueella.

Sijoita kotiin – valintatyökalu

Sähköisen valintatyökalun tehtävänä on etsiä sopivin mahdollinen perhe vastaamaan sijoitettavan lapsen tarpeisiin. Valintatyökalu vertaa sijoitettavan lapsen hoidollisuutta kuvaavia kriteerejä valmennettujen sijaisperheiden vahvuuksiin.

Raportointijakson aikana on selvitetty valintatyökalun käytettävyyttä ja siirrettävyyttä kuntien asiakasjärjestelmien tueksi. Valintatyökalu on herättänyt valtakunnallista kiinnostusta sähköisten työkalujen ja sähköisen asioinnin lisääntyessä. Valintatyökalu tuottaa arvokasta ja vertailukelpoista tilastotietoa Pohjois-Savon kuntien lastensuojelun sijoitustarpeista ja valmennetuista perheistä. Selvitettäviä asioita: tekijänoikeudet ja valintatyökalun jatkokehittäminen hankkeen päätyttyä.

Kehittämistyön kohde: Perhoidon tuki	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus			x		
toimintamalli					
menetelmä					

LapsiKuopio II -hankkeen ja Katse lapseen -hankkeen (Siilinjärvi) yhteistyössä on kartoitettu avohuollon tukitoimena päivähoitossa olevien lasten tilannetta. Yhteistyö on toteutettu ns. LapsiTuki- hankkeen nimellä Itä-Suomen yliopiston kanssa. Lapsi Tuki- hankkeen tarkoituksena on ollut tuottaa tietoa lastensuojelun avohuollon asiakaskunnasta, heidän saamistaan palveluista, työmenetelmistä ja niihin liittyvistä työprosesseista. 1. Millaisilla perusteilla lastensuojelun avohuollon tukitoimiasiakkuus on alkanut? 2. Millaisia avohuollon tukitoimia asiakkaat ovat saaneet ja millaisia tavoitteita on asetettu? 3. Miten kauan avohuollon asiakkuudet ovat jatkuneet? 4. Ovatko ne keskeytyneet suunnittelematta? 5. Onko niitä tarkistettu? Tuloksia on esitelty Varhaiskasvatuspalvelut – Lastensuojelu -seminaarissa 19.3.2012.

Lisätietoja: tuija.raitanen@siilinjärvi.fi
tarja.pitkanen@siilinjärvi.fi
teemu.kirjavainen@siilinjärvi.fi

Kohti Etelä-Savon lastensuojelun erityisyksikköä

Lastensuojelun palvelujärjestelmän kehittäminen on edennyt tavoitteiden suuntaisesti monitoimijaisena ja moniammatillisena yhteistyönä. Maakuntaan nimetty kuntien, järjestöjen ja palveluntuottajien edustajista koostunut määräaikainen sijaishuollon neuvottelukunta loi mallin keskitetystä verkostomaisesti toimivasta lastensuojelun sijaishuoltoyksiköstä. Verkostomainen työskentelymalli kokoaa yhteen yksikön, kuntien, järjestöjen ja yksityisten palveluntuottajien asiantuntijuuden. Yhteistoiminnalla pyritään suunnitelmalliseen kumppanuuteen, jossa toimijat tuottavat asiakkaille parhaan osaamisensa. Tavoitteena on kehittää yhteistyössä kuntien ja eri toimijatahojen kanssa lastensuojelulain haasteisiin vastaava palvelujärjestelmä, joka tuottaa laadukkaita ja vaikuttavia palveluja ja edistää maakunnallista asiantuntijuutta lasten-, nuorten ja perheiden erityispalveluissa.

Sijaishuollon palvelujen kehittämisen keskiössä on perhehoito, joka lastensuojelulain mukaan on ensisijainen sijaishoitomuoto valittaessa lapselle sijaishuoltopaikkaa. Tehokkaasti toimiva yksikkö mahdollistaa perhehoidon ensisijaisuuden palveluissa: perheiden hankinta, uusien perheiden rekrytointi, perhehoidon laadun ylläpitäminen ja kehittäminen. Sijoitusten onnistunut ja riittävä tukeminen on tärkeä edellytys sijoitusten jatkumiselle ja lapsen asiakassuunnitelman mukaisen sijaishuollon toteutumiseksi.

Toiminnan aloittamisvaiheessa kuntatatoimijoiden rinnalla tulee toimimaan kumppanina Pelastakaa lapset ry ja Etelä-Savon perhehoitajat ry. Pelastakaa lapset ry tuo mukaansa vahvan asiantuntijuuden lyhyt- ja pitkäaikaisen perhehoidon tuottamisesta ja kehittämisestä. Etelä-Savon perhehoitajat ry on kehittänyt perhehoitopalveluja ja näiden palvelujen tavoitettavuutta Raha- automaattiyhdistyksen tukemalla hankkeella vuosina 2008–09. Tuon kehittämishankkeen tuloksena ovat jääneet toimintaan mm. vapaita perhehoitopaikkoja esittelevä Perhehoitopankki sekä maakunnan lastensuojelutarpeita 24/7-periaatteella palveleva sijaishuollon kriisipäivystys. Etelä-Savon perhehoitajat ry tarjoaa jo toimiville sijaisperheille mahdollisuutta liittyä perusteilla olevan yksikön alaisuuteen.

Yksikön toimintaan sitoutuneet kunnat on selvitetty (yhteensä 10 kuntaa). Kunnille on selvitetty yksikön palvelujen kustannukset, jotta ne voivat huomioida tulevat kuntaosuudet seuraavan vuoden talousarvioita laatiessaan. Yksikkö aloittaa toimintansa vuoden 2013 alussa Mikkelin kaupungin hallinnoimana. Tavoitteena on, että vuoteen 2015 mennessä seutukunnallinen lastensuojelun erityisyksikkö laajenee maakunnalliseksi.

Kehittämistyön kohde: Lastensuojelun erityisyksikkö	universaali (kaikille tarkoitettu, promotiivinen)	varhainen tuki (kohdennettu preventiivinen)	intensiivinen tuki (rajattu aika)	erityinen tuki (erityistason työntekijät)	konsultatiivinen
palvelukokonaisuus				x	
toimintamalli					
menetelmä					

Lisätietoja: majja.lappeteläinen@mikkeli

Töiden valmistumista voi tarkastella seuraavista tietokannoista <https://publications.theseus.fi> ammatti-korkeakoulujen ja <https://kirjasto.jyu.fi/kokoelmat/opinnaytehaku> Jyväskylän yliopiston sekä https://josku.linneanet.fi/vwebv/searchBasic?sk=fi_FI Itä-Suomen Yliopiston osalta.

Projektin, hankkeiden ja hallinnon tietoja sekä arviointia

Projektin ohjausryhmä kokoontui kokous 17.11.2011 (LIITE 21)

liite21.doc

Maakunnalliset johtoryhmät (LIITE 24) ovat 1.11.2011 – 31.3.2012 kokoontuneet seuraavasti.

Pohjois-Karjalan johtoryhmät ovat kokoontuneet 12.10.2011, 15.11.2011, 12.12.2011, 15.2.2012, 21.2.2012, 15.3.2012 ja 29.3.2012.

Etelä-Savon johtoryhmä on kokoontunut 13.12.2011 ja 21.3.2012.

Pohjois-Savon johtoryhmä on kokoontunut 16.12.2011

Keski-Suomen johtoryhmä on kokoontunut 4.11.2011 ja 22.3.2012

Hanketyön ohjaus on tapahtunut ohjausryhmissä (liite 5) ja tiimeissä. Ohjausryhmissä on hanketyön ulkoinen eli sidosryhmätuki, kun taas tiimit ovat hanketyön sisäistä ohjausta.

liite5.pdf

Ylimaakunnallisia tapaamisia on ollut kaksi kertaa raportointikauden aikana; Siilinjärvellä 25.–26.11.2011 ja Polvijärvellä 25.–26.3.2011. Tapaamisten keskeisenä sisältönä on ollut hanketyön hyvien kokemusten levittäminen ja arviointi, raportointi ja hanke-suunnittelu.

Arvioinnin osalta STM on ohjauksessaan mm. 27.2.2009 (Kräkin-Kallinen) ja 12.3.2009 (Riitta Viitala) edellyttänyt vähintään itsearviointia.

Itse kukin hanke aiemmin esitetyissä sisältökokonaisuuksissa toteuttaa arviointisuunnitelman mukaista arviointia, joka vaihtelee tapahtumakohtaisesta palautteesta aina ulkoiseen arviointiin (Ediva Oy) saakka. Hankkeen tulokset ovat sisäisesti ja ulkoisesti arvioituja hyviä käytänteitä

Hanketyöntekijät ovat osallistuneet Terveiden ja Hyvinvoinnin Laitoksen (THL) Inno-pajaan 25.11.2011 ja mallintaneet sekä levittäneet Rea-työkalun avulla hankkeessa aikaansaatuja tuloksia. LapsiKaste – projektien työtä on myös koostettu valtakunnallisissa THL:n kasvuympäristöihin perustuvissa teemaverkostoissa: Osallisuus, Koti ja varhaiskasvatus sekä Koulu.

Osallisuus – teemaverkosto kokoontui Mikko Orasen koollekutsumana Jyväskylässä 17.11.2011 ja laivaseminaarissa 25.–26.1.2012 kokoontuivat kaikki teemaverkostot.

Itä- ja Keski-Suomen Kaste-projektipäälliköt ovat kokoontuneet ohjelmapäällikkö Jouko Miettisen kutsusta 24.1.2012 ja 3.4.2012 sekä LapsiKasteiden projektipäälliköt 2.11.2011, 3.2.2012, 16.3.2012 ja 26.4.2012

STM:n luvalla:

Lasten Kaste Laivaristeilylle 25.–28.1.2012 osallistuivat

Pohjois-Karjala Mia Ylhäinen, Terttu Pakarinen ja Mervi Tahvanainen

Etelä-Savo Maija Lappeteläinen ja Hannele Vesterlin

Pohjois-Savo Tuija Raitanen
 Keski-Suomi Marianne Kuorelahti
 projektihallinto Eila Pelli

Riitta Siekkinen Latviassa 28.2.2012 (LIITE 22)
 Matkasta toimitetaan erillisraportti STM:lle

Harjoittelijat: YTM Päivi Korpela Jao
 Yht.yo Riikka Tapani Jyväskylän Yliopisto

Viestintä

Viestintäsuunnitelman mukaisesti on tapahtunut seuraavaa:

- Kotisivuja Koskeverkko.fi – sivustolla päivitetään viikoittain.
- Hankkeen esite ja ppt-esitys päivitettiin joulukuussa 2011
<http://www.jyvaskyla.fi/sote/hallinto/kaste>
- Sähköpostia kaikki käyttävät päivittäin.
- Hankkeen blogiin on kirjoitettu noin kerran kuukaudessa osoitteessa v, 2011
<http://lapsetjaperheetkaste2.blogit.fi/>
 Blogi on suljettu maaliskuussa 2012, koska sen kohdentuminen oli olematon.
- Hankkeen Facebook - sivujen seuranta kuukausittain
<http://www.facebook.com/#!/pages/Lapset-ja-perheet-Kaste-II-It%C3%A4-ja-Keski-Suomi/171490179550836>
 Facebookin löysi maaliskuuhun 2012 7 henkilöä, joista 5 oli hanketyöntekijöitä.

Lapset ja perheet Kaste Itä- ja Keski-Suomi on ollut esillä raportointikaudella seuraavasti:

Lehdet:

Perhehoitolehti 1/2012
http://www.perhehoitoliitto.fi/julkaisut/phlehti1_12/tukipaletti.pdf
 Henki ja Elämä, Jyväskylä

Julkaisut

Vertaistoimintaa Lapsille, nuorille ja perheille Keski-Suomessa ja verkossa.
 Jakelu 1000 kpl Keski-Suomi painettu ja 1000 e-jakelu.
<http://www.jyvaskyla.fi/sote/hallinto/kaste>

Väliraportti
<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=35867>

Mie lte – ikäkausioppaat ja ohjaajan kansiot

Radio:

Radio Jyväskylä

Tiedotteet:

Talvikastetta Keski-Suomi 5/2011
 Kevätkastetta Keski-Suomi 1/2012

Arkistointi

Projektin asiakirjat on sähköisesti arkistoitu Keski-Suomen osa-hankkeen ja projektihal- linnon osalta Keski-Suomen Sosiaalialan Osaamiskeskuksen Arkki-järjestelmään. Mui- den osahankkeiden asiakirjat on arkistoitu osahankkeen hallinnoijan toimesta

Näkymiä tulevaan

Horisontaalin ja vertikaalin integraation kysymykset ovat yhä ajankohtaisempia lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluissa niin palvelujärjestelmän osana kuin hanketyössä.

Näyttää siltä, että lapsi-, nuoriso- ja perhepalvelut liikkuvat ja kehittyvät kohti monialai- sesti tuotettuja vahvoja peruspalveluja. Oleelliseksi muodostuu peruspalveluista erityis- palveluihin ohjautumisen mekanismit palvelujen sisällä, mutta myös palvelupolut näiden välillä.

Tärkeää on, että asiakkaalle muodostuu perus- ja erityispalveluista selkeä ja hänen tar- peisiinsa vastaava kokonaisuus.

Lähellä asiakasta tulisi jatkossakin tarjota niitä palveluita, joita kaikki tarvitsevat, erityis- palvelujen tarjoaminen voi tapahtua seutukunnan tai maakunnan tasolla.

Tämän maksatuskauden aikana turbulenssia aiheuttivat kuntarakenne- ja palveluraken- neuudistus. Hanketyö on mukana tässä voimallisessa muutosprosessissa ja uhanalai- sessa asemassa olevien toimintojen sitominen kehittämisprosesseihin on ajoittain haas- teellista.

(viitteet: Heinämäki, Liisa (2012). Valtionhallinnon ohjelmajohtaminen ja kansalliset ohjelmat kuntien so- siaali- ja terveydenhuollon ohjauksessa 2000-luvun Suomessa. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/aeaadcaa-9bdd-43ba-a7b2-bdb7b3fe1238>.

Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne : Valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012

(http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120206Elinvo/001_Kuntaudis tusraportti_suomi_osa1_finalNETTI.pf)

http://www.hare.vn.fi/mHankePerusSelaus.asp?tVNo=1&h_ild=18423)

Jakson aikana kiteytyi, että Lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluissa on kaksi strategista ta- soa: perus- ja erityispalvelut. Hanketyö tarjosi neutraalin, yleisen reflektointipinnan pai- kallisten toimintaympäristöjen käyttöön seuraavassa muodossa:

Lapsi-, nuoriso- ja perhepalvelustrategiat

Visio: Lapsi- nuoriso- ja perhepalveluiden lähipalveluperiaatteella tarjottavat peruspalve- lut ja seutu- ja maakunnalliset erityispalvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jossa asiakkaat saavat tarvelähtöisesti ja oikea-aikaisesti asiantuntevaa palvelua ja pal- veluneuvontaa. Palvelukokonaisuus mahdollistaa asiakkaalle tutkittuun - ja tilastotietoon perustuvan, kehittämishakuisen huippuosaamisen sekä lähi- että erityispalveluissa.

Missio perhekeskus:

Perhekeskus tarjoaa varhaisen tuen ja ennalta ehkäisevät lähipalvelut lasten, nuorten ja perheiden arjessa. Perhekeskuksen perustoiminnot ovat neuvola, varhaiskasvatus ja sosiaalityö. Monialaisista palveluista vastaa julkinen sektori yhteistyössä järjestöjen, seurakunnan ja yksityisten palveluiden tuottajien kanssa.

Missio lapsi-, nuoriso- ja perhepalvelujen erityis/asiantuntijayksikkö

Lapsi-, nuoriso- ja perhepalvelujen asiantuntijayksikkö tarjoaa erityisen ja tehostetun tuen palveluita sekä psykososiaalista tukea monialaisessa yhteistyössä järjestöjen ja yksityisten palvelujen tuottajien kanssa.

Peruspalveluiden ja erityispalveluiden toimijoiden tehtävät ja roolitukset määrittyvät opetussuunnitelmassa, hyvinvointikertomuksessa, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa sekä nuorisopoliittisessa suunnitelmassa

Otamme mielellämme vastaan palautetta ja arviointia sekä raporttia ja hankkeita koskien.

Palautetta voit antaa sosiaalisen median välityksellä

<http://www.facebook.com/#!/pages/Lapset-ja-perheet-Kaste-II-It%C3%A4-ja-Keski-Suomi/171490179550836> tai aiemmin raportissa mainittujen yhteyshenkilöiden kautta.

Keskustelemisiin lasten ja perheiden palveluista eila.pelli@jkl.fi

Kunnat ja kuntayhtymät (LIITE 24)

ETELÄ-SAVO

Enonkoski, Heinävesi, Hirvensalmi, Joroinen, Juva, Kangasniemi, Kerimäki, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki, Punkaharju, Puumala, Rantasalmi, Ristiina, Savonlinna, Sulkava ja Suomenniemi; 17+ 1

Etelä-Savon Sairaanhoidopiiri

POHJOIS-SAVO

Kuopio, Siilinjärvi, Maaninka, Lapinlahti, Pielavesi, Varpaisjärvi, Keitele, Varkaus, Lepävirta, Nilsinä, Juankoski, Kaavi, Rautavaara, Suonenjoki, Rautalampi, Vesanto, Tervo; 17

Pohjois-Savon sairaanhoidopiiri

POHJOIS-KARJALA

Joensuu, Kontiolahti, Polvijärvi; 3

Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä

KESKI-SUOMI

Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kuhmoinen, Keuruu, Kinnula, Konnevesi, Laukaa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Saarikka (Kannonkoski, Karstula, Kivijärvi, Kyyjärvi ja Saarijärvi), Toivakka, Uurainen, Wiitaunioni (Viitasaari ja Pihtipudas), Äänekoski; 23

Keski-Suomen sairaanhoidopiiri

Ohjausryhmä (LIITE 25)

Riitta Viitala, hankkeen valvoja, kehittämispäällikkö, sosiaali- ja terveysministeriö
 Maria Kaisa Aula, lapsiasiavaltuutettu, sosiaali- ja terveysministeriö
 Liisa Heinämäki, erikoistutkija, terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Jyväskylän toimipaikka
 Marjatta Kekkonen, erikoistutkija, terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 ○ varajäsen Helena Ewalds, kehittämispäällikkö, terveyden ja hyvinvoinnin laitos
 Pekka Utriainen, ohjausryhmän puheenjohtaja, hankkeen vastuuhenkilö, apulaiskaupunginjohtaja, Jyväskylän kaupunki
 Silja Ässämäki, hankkeen yhteyshenkilö, kehittämisjohtaja, sosiaali- ja terveyspalvelut, Jyväskylän kaupunki
 Eila Pelli, ohjausryhmän esittelijä, projektipäällikkö, Lapset ja perheet Kaste- hanke

Etelä-Savo:

Johanna Will-Orava, lapsiperhepalveluiden tulosalueen esimies, Mikkelin kaupunki
 Anneli Kupila, terveysneuvonnan esimies, Mikkelin kaupunki
 Saara Pesonen, sosiaalijohtaja, Savonlinnan kaupunki
 ○ varajäsen Lea Saari-Kääriäinen, johtava sosiaalityöntekijä, Mäntyharju
 Pirjo Tujunen, lapsiperhepalveluiden esimies, JJR-seutu
 Liisa Hynynen, perhepalvelukeskuksen johtaja, Pieksämäki
 Ulla Ojuva, Itä-Savon sairaanhoitopiirin ky, Sosteri
 Sirpa Laamanen, ylihoitaja, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri

Keski-Suomi:

Ulla Kuittu, ohjausryhmän varapuheenjohtaja, Keski-Suomen johtoryhmän puheenjohtaja, sosiaali- ja perhepalvelujen vastuualuejohtaja, Jyväskylän kaupunki
 ○ varajäsen Marja Heikkilä, johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
 Pirjo Hakkarainen, toiminnanjohtaja, Perhehoitoliitto
 ○ varajäsen Saara Keränen, aluejohtaja, Pelastakaa Lapset ry, Keski-Suomen aluetoimisto
 Pirjo Heinonen, perhepalvelujohtaja, Äänekosken kaupunki

Pohjois-Karjala:

Annamari Savela, Pohjois-Karjalan projektiryhmän puheenjohtaja, kehittämispäällikkö, Joensuun kaupunki
 ○ varajäsen Marjo Lavikainen, sosiaalipalvelujen johtaja, Joensuun kaupunki
 Janne Siponen, vakuutuspäällikkö, KELA
 Karri Poutanen, lapsi- ja perhepalvelujen päällikkö, Joensuun kaupunki
 ○ varajäsen Risto Lantto, hallintoylilääkäri, Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri

Pohjois-Savo:

Pekka Puustinen, kasvun ja oppimisen tuen johtaja, Kuopion kaupunki (31.12.2011 saakka)
 ○ varajäsen Matti Pietikäinen, terveyspalvelujen johtaja, Kuopion kaupunki
 Paula Tiihonen, perhepalvelujohtaja, Leppävirran kunta
 ○ varajäsen Marja-Leena Markkanen, sosiaalijohtaja, Suonenjoen kaupunki
 Kirsti Kumpulainen, lastenpsykiatrian professori, ylilääkäri, Kuopion yliopisto/KYS
 ○ varajäsen Kaarina Kemppinen, lastenpsykiatrian apulaissyylilääkäri, Kuopion yliopisto / KYS
 Eila Laukkanen, nuorisopsykiatrian professori, ylilääkäri, Kuopion yliopisto / KYS
 ○ varajäsen Juha Hämäläinen, sosiaalipedagogiikan professori, Itä-Suomen yliopisto /KYS

Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen maakunnallisten johtoryhmien jäsenet (LIITE 26)

Etelä-Savo

Johanna Will-Orava, lapsiperheiden tulosaluejohtaja, Mikkeli
 Mali Soininen, yksikönjohtaja, ISO, Etelä-Savon yksikkö Mikkeli
 Reino Rouhiainen, MLL /Etelä-Savon piirin puheenjohtaja
 Saara Keränen, aluejohtaja, Pelastakaa lapset ry:n Keski-Suomen aluetoimisto
 Sirkku Mehtola, toiminnanjohtaja, Viola - väkivallasta vapaaksi ry
 Pirjo Tujunen, perusturvajohtaja, JJR kunnat
 Päivi Niiranen-Linkama, yliopettaja, MAMK
 Saara Pesonen, sosiaalijohtaja, Savonlinna
 Lea Saari-Kääriäinen, johtava sosiaalityöntekijä Mäntyharju
 Liisa Hynynen, perhepalvelujohtaja, Pieksämäki
 Sirpa Laamanen, ylihoitaja, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri
 Heli Helminen, Matti ja Maija-koti
 Toni Lillman, toiminnanjohtaja, Porstua r.y.

Hankkeen työntekijät:

Anne Ingberg-Räihä, Etelä-Savon sairaanhoitopiiri (31.12.2011 saakka)
 Laura Jämsä, projektityöntekijä, Lapset ja perheet Kaste II (31.12.2011 saakka)
 Hannele Vesterlin, ehkäisevän työn kehittäjä, Lapset ja perheet Kaste II
 Maija Lappeteläinen, sijaishuollon kehittäjä sosiaalityöntekijä, tiimivastaava, Lapset ja perheet Kaste II

Eila Pelli, projektipäällikkö, Lapset ja perheet Kaste II

Keski-Suomi

Ulla Kuittu, johtoryhmän puheenjohtaja, vastuualuejohtaja, sosiaali- ja perhepalvelut, Jyväskylä
 Vs. Maija-Riitta Anttila, johtoryhmän varapuheenjohtaja, vastuualuejohtaja, päivähoitopalvelut, Jyväskylä (Pirjo Tuosa)
 Pirkko Vuorinen, palveluyksikön johtaja, Jyväskylä
 Pirjo Heinonen, perhepalvelujohtaja, Äänekosken kaupunki

- o varajäsen Tuula Sarja, päiväkodin johtaja

 Kari Jaatinen, perusturvajohtaja, Muurame (31.8.2011 saakka)
 Anu Paananen, vs. vastaava sosiaalityöntekijä, Wiitaunioni
 Rauni Kekäläinen, sosiaalijohtaja, Luhanka
 Tiina Mankonen, vastaava sosiaalityöntekijä, perusturvaliikelaitos Saarikka
 Aliisa Veistämö, sosiaalityöntekijä, Keuruun kaupunki
 Riitta Vanhanen, perusturvajohtaja, Keuruun kaupunki
 Tiina Solismaa, sosiaalijohtaja, Petäjäveden kunta
 Kaisa Leinonen, sosiaalijohtaja, Konneveden kunta
 Pirjo Rautio, sosiaalijohtaja, Hankasalmi
 Virpi Merikallio, perhepalvelukeskuksen johtaja, Jämsä

- o varajäsen, Leena Kivikari, osastonhoitaja, Jämsä

 Pirjo Nieminen, johtava sosiaalityöntekijä, Laukaan kunta

- o varajäsen, Markku Hokkanen, päiväkodinjohtaja, Laukaan kunta

 Aila Niinikoski, johtava sosiaalityöntekijä, Joutsan kunta
 Anu Väänänen, sosiaalityöntekijä, Toivakan kunta
 Olli Mäkeläinen, sosiaalijohtaja, Multian kunta
 Leena Mikkonen, sosiaalityöntekijä, Multian kunta

Jouko Nykänen, sosiaalijohtaja, Uuraisten kunta
 Aila Niinikoski, johtava sosiaalityöntekijä, Joutsan kunta
 Marja Heikkilä, johtaja, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
 ○ varajäsen Raili Haaki, suunnittelija, KOSKE
 Saara Keränen, Keski-Suomen aluejohtaja, Pelastakaa lapset ry.
 ○ varajäsen Pirjo Hakkarainen, toiminnanjohtaja, Perhehoitoliitto ry..
 Eija Paloheimo, toiminnanjohtaja, Keski-Suomen ensi- ja turvakoti ry.
 ○ varajäsen Mirja Lavonen-Niinistö, toiminnanjohtaja, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri ry
 Anna Rönkä, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiyksikkö
 Reija Alen, ylilääkäri, lastenneurologia, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Hankkeen työntekijät:

Marianne Kuorelahti, ehkäisevän työn kehittäjä, K-S:n tiimivastaava
 Markku Mäkinen, kehittäjäsaaraanhoitaja
 Merja Pihlajasaari, kehittäjäterveydenhoitaja
 Riitta Siekkinen, kehittäjäsosiaalityöntekijä

Jari Ikäheimo, projektisihteeri (31.12.2011 saakka)
 Eila Pelli, projektipäällikkö

Pohjois-Savo

Kuopion kaupungin edustajat:

Pekka Puustinen / Kuopion kaupunki / Kasvun ja oppimisen tuen johtaja, puheenjohtaja
 Jaana Lappalainen / Kuopion kaupunki / LapsiKuopio -II hanke / Projektikoordinaattori
 Matti Pietikäinen, Kuopion kaupunki Terveyspalvelut / Terveysjohtaja

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ky, KYS, Lastenpsykiatrian klinikan edustajat:

Kumpulainen Kirsti, Lastenpsykiatrian professori, ylilääkäri
 Minna Tenhunen - Kejonen, projektikoordinaattori

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri ky, KYS, Nuorisopsykiatrian klinikan edustajat:

Eila Laukkanen, Nuorisopsykiatrian professori, ylilääkäri
 Seija Leinonen, erikoissuunnittelija

Siilinjärven kunnan / Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikön/Katse lapseen – hankkeen edustajat:

Pitkänen Tarja, projektikoordinaattori
 Paula Tiihonen, perhepalvelujohtaja, Leppävirran kunta
 Marja-Leena Markkanen, sosiaalijohtaja, Suonenjoen kaupunki

Savonia ammattikorkeakoulun edustaja:

Anne Walden, yliopettaja, varaedustaja Auli Pohjolainen, lehtori

Kuopion yliopiston edustajat:

Pirjo Pölkki, Sosiaalityön- ja pedagogiikan laitoksen edustaja / Lastensuojelun professori
 Riitta Vornanen, Lapsi- ja nuorisososiaalityön ja yhteisösosiaalityön ma professori

Eila Pelli, projektipäällikkö

Pohjois-Karjala

Annamari Savela, kehittämispäällikkö, Joensuun kaupunki, puheenjohtaja
Karri Poutanen, lapsi- ja perhepalvelujen päällikkö, Joensuun kaupunki, varapuheenjohtaja
Marjo Lavikainen, sosiaalipalvelujen johtaja, Joensuun kaupunki
Risto Lantto, hallintoylilääkäri, Pohjois-Karjalan sairaanhoitopiiri
Leena Korhonen, perusturvajohtaja, Kontiolahden kunta
Raili Mönttinen, osastopäällikkö, johtava lääkäri, Polvijärven kunta
Janne Siponen, Kelan edustaja
Auli Ahtonen Joensuun kaupunki, lastentarhanopettaja / perhetyö ja / tai Mikko Tiihonen Joensuun kaupunki, päivähoidon aluevastaava

Hankkeen työntekijät:

Mia Ylhäinen, Terttu -osahankkeen projektikoordinaattori
Terttu Pakarinen, projektityöntekijä
Mervi Tahvanainen, projektityöntekijä
Marja Walling, projektityöntekijä
Lauri Saarelainen, perhesosiaalityöntekijä

Eila Pelli, projektipäällikkö